

Barne- og familiedepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2019/53343-2

Arkivkode: 008

Dato: 22.07.2019

Forslag til ny barnevernslov – høringsuttalelse – Bufetat, region øst

Innledning

Barne-, ungdoms- og familieetaten, region øst (Bufetat, region øst) viser til høringsbrev av 4. april 2019, og oversender med dette regionens høringsinnspill.

Før en nærmere gjennomgang av våre innspill vil vi først gi noen innledende betraktninger til lovforslaget og fremheve de områdene som Bufetat, region øst er særlig opptatt av i sitt høringsinnspill. Bufetat, region øst sine konkrete innspill til de enkelte bestemmelsene og departementets vurderinger følger oppbyggingen av høringsnotatet.

Innledende betraktninger

Bufetat, region øst er i all hovedsak positive til lovforslaget slik det foreligger.

Forslaget til ny barnevernslov vurderes i stor grad å ivareta hensikten til departementet med en mer tilgjengelig og oversiktlig lov, samtidig som at viktige rettsikkerhetsgarantier vurderes å være ivaretatt. Vi er videre svært positive til at ny barnevernslov styrker barns rettigheter utover de allerede innførte bestemmelsene som kom med endringene i 2018.

Innledningsvis ønsker vi å fremheve de områdene vi anser som særlig viktig å gi innspill på, og også påpeke et behov for endring som ikke er nærmere behandlet i høringsnotatet.

Utøvelse av en forsvarlig bistandsplikt

Bufetat sin bistandsplikt har den senere tid blitt tydeliggjort gjennom lovforklaringer som en ubetinget bistandsplikt. Denne ubetingede bistandsplikten videreføres også i ny lov.

At barnevernets saksbehandling, tjenester og tiltak skal være forsvarlig, jfr. forslaget til ny § 1-6, innebærer et krav om at Bufetat skal utøve sin bistandsplikt på en forsvarlig måte. For at dette skal kunne la seg gjennomføre er det flere forutsetninger som må være til stede, og som bør tydeliggjøres i ny lov og i tilhørende forskrifter.

Bufetat er, for det første, helt avhengig av forsvarlig saksbehandling fra kommunen for å kunne ivareta sin bistandsplikt. Dette knytter seg særlig til kvaliteten på vedtakene som fattes, herunder at det er korrekte vedtak.

Barne-, ungdoms- og familieetaten

Region øst, faglig støtte

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Saksbehandler:
Maren Pettersen

Statens bistandsplikt inntreer først etter anmodning fra den kommunale barnevernstjenesten. Det oppstilles ikke noe formkrav til en slik anmodning i loven, men under henvisning til kravet til forsvarlig saksbehandling vil det kunne utledes et krav til skriftlighet og krav til hvilke opplysninger en slik anmodning minimum bør inneholde.

Det er barnevernstjenesten som har kunnskap om barnet og barnets situasjon og som har ansvaret for å utrede barnets behov. Anmodningen må inneholde faktiske opplysninger og kommunens barnevernfaglige vurderinger av barnets behov. Vi viser her til det pågående arbeidet i Bufdir, med utarbeidelse av nye henvisningsskjemaer, som på mange måter fanger opp behovet for tilstrekkelige opplysninger for at Bufetat skal kunne arbeide med tiltaksvalg på en forsvarlig måte. I tillegg mener vi at et lovfestet krav om at barneverntjenesten skal utarbeide en plan for undersøkelsessaken, og at innholdet i en slik plan defineres nærmere i retningslinjer vil kunne bidra til å sikre en forsvarlig saksbehandling hos kommunen, og dermed også en forsvarlig utøvelse av vår bistandsplikt.

Det andre området som utfordrer vår bistandsplikt handler om grensene for barnevernets samfunnsoppdrag.

Barn som plasseres utenfor hjemmet, har i de aller fleste tilfeller samtidig behov for tjenester fra flere instanser. Tilgangen til helsetjenester til barn i barnevernet må være like god som tilgangen til helsetjenester som andre barn får, både fra primærhelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste. At et barn er under omsorg fra barnevernet skal ikke være til hinder for helsehjelp. Barnevernets oppdrag er å sørge for at barna får omsorg og behandling etter barnevernets mandat, og samtidig være kravstore på vegne av barna slik at de får den hjelpen de har rett og krav på fra helsetjenestene.

For ungdom som skal gjennomføre straff, for eksempel i form av ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging, må samarbeidet mellom barneverninstitusjoner og kriminalomsorg/konfliktråd være tydelig og ansvars- og oppgavefordeling konkret. Det gjelder også i tilfeller hvor barneverninstitusjon ønskes som alternativ til varetektsfengsling og/eller soningssubstitutt – slik at ikke barneverninstitusjonen blir satt til å utøve tjenester etter andre lover enn barnevernloven.

Bufetat, region øst mener at en tydeliggjøring av barneverntjenestens ansvar i ny barnevernlov vil kunne bidra til å sette lys på andre instansers ansvar for barna det gjelder, og dermed også sikre at barn i barnevernet reelt sett har de samme rettighetene som alle andre barn, herunder rettigheter etter andre lovverk. Vi støtter oss til de foreslåtte endringene som tydeliggjør barneverntjenestens ansvar opp mot andre instanser. Bufetat, region øst ønsker også å foreslå noen presiseringer som vi mener kan tydeliggjøre dette ytterligere. Vi viser i denne forbindelse til våre innspill til høringsnotatets kapittel 7 *Hjelpetiltak* under avsnittet om *Frivillig hjelpetiltak i hjemmet*.

For det tredje er Bufetats mulighet til å utøve sin bistandsplikt forsvarlig avhengig av adgangen til å styre dimensjonering og kapasitetsutnyttelse.

Det er vårt ansvar å sørge for at etaten har et tjenestetilbud som er tilstrekkelig differensiert og dimensjonert, og at kapasiteten anvendes planmessig. Det er imidlertid en forutsetning at barneverntiltakene gjennomføres etter plan, noe som blant annet betinger god oppfølging av barna fra kommunenes side, og at regelverket støtter opp om tiltaksvalg som er både forsvarlige og utnytter fellesskapets ressurser på beste måte. Vi støtter derfor Bufdirs forslag til endring av ordlyd ny § 1-3.

Krav til dokumentasjon

Videre ønsker Bufetat, region øst å løfte frem behovet for et økt krav til dokumentasjon. Etter dagens barnevernlov er kravet til dokumentasjon innfortolket i kravet til forsvarlige tjenester, jfr. § 1-4 og i det ulovfestede kravet om god forvaltningsskikk. Forsvarlighetskravet er en rettslig standard. Dette innebærer

at kravet i vesentlig grad vil bli bestemt av normer utenfor selve loven og at innholdet vil utvikle seg over tid. Selv om det etter gjeldende rett ikke er noen tvil om at et krav om dokumentasjon er innfortolket i forsvarlighetskravet mener Bufetat, region øst at en så viktig rettssikkerhetsgaranti bør fremkomme tydeligere av loven. Vi viser i denne forbindelse til våre innspill til høringsnotatets kapittel 16 *Saksbehandlingsregler* under avsnittet *Krav til dokumentasjon*, se side 35.

Kartlegging av barns behov i forkant av institusjonsplassering

Videre ønsker vi også å sette lys på behovet for kartleggingen av barns situasjon og behov i forkant av plasseringer i institusjon. Bufetat, region øst anser det som positivt at det foreslås å innta en hjemmel i ny barnevernslov om kartlegging av barn mens de oppholder seg i institusjonen. Vi ser likevel er stort behov for at det i tillegg gis adgang til å kartlegge barns behov også før institusjonsplassering. For å forhindre utilsiktede flyttinger, og sikre at barn i barnevernsinstitusjoner gis et forsvarlig institusjonstilbud er dette helt essensielt.

Etter en intern gjennomgang av sakene til barn som har flyttet mellom flere tiltak, og er registrert med flere utilsiktede flyttinger, ser vi at det i de fleste tilfeller mangler en kartlegging av ungdommene i forkant av plassering.

Vi er av den oppfatning at ingen barn bør plasseres i institusjon uten at det har vært gjennomført en kartlegging/utredning av barnet, familien, barnets nærmiljø, barnets skolesituasjon, barnets venner og fritid. Fordi plassering i institusjon er så inngripende for det barnet det gjelder mener vi at et forsvarlig institusjonstilbud vanskelig kan sikres uten at det er gjennomført en multisystemisk kartlegging av barnets behov og situasjon.

Bufetat, region øst ønsker derfor å foreslås at det i ny barnevernslov stilles tydelige krav til kartlegging av barns behov og situasjon i forkant av plassering. Vi mener et slikt krav bør ligge til barneverntjenesten, og at Bufetat bør være forpliktet til å tilby kartlegging.

Vi viser i denne forbindelse til våre innspill til høringsnotatets kapittel 19 *Kommunens og barneverntjenestens ansvar og oppgaver* og kapittel 20 *Statlig barnevernmyndighet*.

Behandlingsbegrepet i ny barnevernlov

Bufetat, region øst er kjent med at behandlingsbegrepet i barnevernloven har vært tematisert i forbindelse med utarbeidelse av ny barnevernlov, og nå også i forbindelse med høringen av forslaget til ny barnevernlov. Flere mener det er behov å endre behandlingsbegrepet i barnevernlov da dette i for stor grad assosieres med helse- og omsorgstjenesters plikt til å yte forsvarlig helsehjelp.

Bufetat, region øst er imidlertid av den oppfatning, og mener at det er behov for at behandlingsbegrepet videreføres i ny lov, og at behandlingsbegrepet også inkluderer oppfølgingen av barn i omsorgs- og akuttinstitusjonene, herunder forstått som barnevernfaglig behandling.

Etter vår vurdering bør behandlingsbegrepet tydeliggjøres i forarbeidene til ny lov, og at *behandling*, i ny § 10-1 tolkes på tilsvarende måte.

For en nærmere redegjørelse og begrunnelse for våre vurderinger vises til våre innspill til høringsnotatets kapittel 10 *Atferdstiltak* i avsnittet om *Begrepsbruk og anvendelsesområde for bestemmelsene om atferdstiltak*.

Enslige mindreårige asylsøkere

Vi ønsker også å påpeke behovet for at det foretas en nærmere vurdering av nåværende barnevernlov kapittel 5A om omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere.

Bufetat, region øst har, siden ansvaret ble overført fra UDI til barnevernet, hatt ansvaret for drift av omsorgssentre og oppfølging av enslige mindreårige asylsøkere. Ansvaret for bosetting har imidlertid vært delt mellom Bufetat sine regioner. I løpet av denne perioden har vi fått god kjennskap til hvilke områder som etter dagens regelverk ikke er tilstrekkelig regulert i barnevernloven når det gjelder ivaretagelsen av omsorgen for, og bosetting av denne gruppen barn. Vi ønsker derfor å benytte oss av denne høringen til å løfte disse problemstillingene, slik at det kan foretas en nærmere vurdering av behovet for endringer, se våre innspill til høringsnotatets kapittel 15 *Omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere*.

Vi ønsker også å benytte oss av denne høringen til å ytre en anbefaling om at omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år ved ankomst, tas inn i ny barnevernslov. Som Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NIM) peker på i sin temarapport om enslige mindreårige asylsøkere¹, er det en systematisk forskjellsbehandling av asylbarn mellom 15 og 18 år, sammenlignet med enslige mindreårige asylsøkende barn under 15 år, og øvrige barn under offentlig omsorg i Norge. Også FNs menneskerettighetskomité, FNs torturkomité og FNs barnekomité har nylig påpekt dette i sine gjennomganger av Norge. Det samme har Unicef i sin rapport om ivaretagelse av enslige mindreårige asylsøkere i de nordiske landene.² Samtlige anbefaler at også denne gruppen barn sikres et likeverdig bo- og omsorgstilbud som andre enslige mindreårige asylsøkere, og andre barn under offentlig omsorg i Norge. Bufetat, region øst håper det ved innføringen av ny barnevernslov ikke er nødvendig å videreføre delegasjonshjemmelen gitt til regjeringen i dagens § 5A-1, men at enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år inntas i barnevernloven slik intensjonen var ved innføring av kapittel 5A i barnevernloven.

Manglende regulering av beredskap i krigstider og ved kriser og katastrofer

Til slutt tillater vi oss å benytte denne høringen til også å kommentere et forhold vi mener mangler i lovgivningen rundt barnevernet, men som egentlig handler om behovet for å presisere helseberedskapsloven³.

Barnevernet er ikke aktivt formulert i landets helseberedskapsregelverk, og vi mener at barnevernet som omsorgstjeneste derfor mangler de nødvendige «beredskapshjemplene», som andre kritiske samfunnsfunksjoner har.

Dette medfører at beredskap for den offentlige omsorgen barnevernet gir, ikke er sikret på samme måte som andre nødvendige helse- og omsorgstjenester. Som drifter og tilbyder av barneverninstitusjoner og andre barneverntiltak for barn og unge som offentlige instanser har omsorgsansvaret for, er det særlig tre forhold vi ønsker å belyse.

For det første mener vi at Bufetats bistandsplikt og oppdrag om å drifte både barneverninstitusjoner og fosterhjem, tilsier at etaten trenger de samme hjemlene for beordring og tjenesteplikt som helseinstitusjoner og andre offentlige omsorgsinstitusjoner har som virkemiddel for «å verne befolkningens liv og helse og å bidra til at nødvendig helsehjelp, helse- og omsorgstjenester og sosiale tjenester kan tilbys befolkningen under krig og ved kriser og katastrofer i fredstid», jfr. hlsberedskl. § 1-1.

For det andre mener vi mangel på en aktiv formulering av barneverninstitusjoner, sidestilt med helse- og omsorgsinstitusjoner, gjør at verken kommunenes eller fylkenes beredskapsplaner har barneverninstitusjoner som definert sikringsobjekt ved krise eller krig, for eksempel når det gjelder forsyninger.

¹ Temarapport 2016. Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere. Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter.

² UNICEF, 2018. Protected on paper? An analysis of Nordic country responses to asylum-seeking children.

³ Lov om helsemessig og sosial beredskap av 23. juni 2000 nr. 56 (hlsberedskl.)

Mangel på en aktiv formulering av barnevernet i helse- og sosialberedskap i Norge, gjør at barnevernet i statlig regi ikke ligger inne som instans i varslingsrutiner i sivil beredskapssystem. Det betyr at vi ikke vil bli informert om nødvendig sikkerhetsinformasjon i tilfelle endret trusselbilde, og hvor institusjoner kan være inkludert som mulige objekt i slikt trusselbilde.

Bufetat, region øst sine innspill til de enkelte bestemmelsene og kapitlene i lovforslaget.

Høringsnotatets Kapittel 5 – Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser

Barnets beste

Det foreslås å innta i lovens innledende kapittel en overordnet bestemmelse om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører et barn. Det foreslås videre å hjemle at hensynet til barnets beste skal være avgjørende når det vurderes om barnevernstiltak skal iverksettes, og hvilke tiltak som skal velges.

Bufetat, region øst er positive til at hensynet til barnets beste styrkes ytterligere og får en sentral rolle i ny lov, og at det fremheves at barnets beste er et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører et barn etter loven.

I ny § 1-3 andre setning foreslås det å hjemle at «*Hensynet til barnets beste skal være avgjørende når det vurderes om barnevernstiltak skal iverksettes, og hvilke tiltak som skal velges*». Bufetat, region øst deler Bufdirs sin mening om at ordlyden kan skape urealistiske forventninger som det kan være vanskelig for både kommunalt og statlig barnevern å følge opp. Prinsippet om at barnets beste skal være det *grunnleggende hensynet* bør gjelde også her, på samme måte som ved andre vurderinger etter barnevernloven og annet lovverk.

Departementet drøfter videre hvorvidt det skal inntas nærmere spesifisering i loven om hvilke tolkningsmomenter som vil ha særlig relevans ved vurderingen av barnets beste. Bufetat, region øst støtter seg til departementets vurdering om at en slik liste fort kan virke mot sin hensikt. Hva som til enhver tid anses å være til barnets beste er dynamisk, og må basere seg på en helhetlig vurdering av det enkelte barnets situasjon og behov.

Bufetat, region øst støtter seg derfor til departementets forslag til ordlyd i siste setning i ny § 1-3. Vi ønsker imidlertid å fremheve at tolkningsmomentene som fremkommer av høringsforslaget med fordel kan fremgå av lovens forarbeider.

Departementet ber spesifikt om høringsinstansenes syn på hvorvidt retten til familieliv eller det biologiske prinsipp bør fremgå uttrykkelig av loven. Bufetat, region øst er enige med de høringsinstansene som mener at det bør utvises forsiktighet med å lovfeste det biologiske prinsipp, da dette kan gå på bekostning av barns behov for tilknytnings- og relasjonskvalitet. Grunnloven (grl.) § 102 hjemler kravet til at alle har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, videre hjemles de i grl. § 104 et krav om at staten skal legge til rette for barns utvikling, fortrinnsvis i egen familie. Det er ingen tvil om at det er dette verdisynet som skal være rådende, og at barnevernet har det subsidiære ansvaret for å ivareta omsorgen for barn. Vi mener likevel at en lovfesting av retten til familieliv ikke står i motstrid til hensynet til barns behov for tilknytnings- og relasjonskvalitet.

I barnekomiteens generelle kommentar nr. 14 og av praksis fra EMD i tilknytning til EMK art. 8 fremkommer det at retten til familieliv må tolkes i vid forstand til å omfatte biologiske foreldre, adoptivforeldre og

fosterforeldre, eller eventuelle medlemmer av storfamilien.⁴ Etter vår vurdering vil en lovfesting av retten til familieliv, slik den legges til grunn av barnekomiteen og den europeiske menneskerettighetsdomstol, ikke medføre en svekkelse av barns rett til omsorg og beskyttelse, eller barns behov for tilknytnings- og relasjonskvalitet. En lovfesting av retten til familieliv vil være med på å sende et signal om statens sekundære ansvar for å ivareta omsorgen for barn. Videre sender det et signal om barns rett til samvær og kontakt med sin familie, samtidig som barns rett til familieliv med eventuelle fosterforeldre blir ivaretatt.

Bufetat, region øst kan heller ikke se at en eventuell tvil om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, slik departementet drøfter, vil gjøre seg gjeldende ved en lovfesting av retten til familieliv i noen annen grad enn en lovfesting av barns rett til ivaretagelse av sin kulturelle og religiøse bakgrunn. I alle tilfeller er det vurderingen av hva som er til barnets beste som skal være det grunnleggende hensynet.

Barns medvirkning

I 2018 ble det foretatt en styrking av barns rett til medvirkning gjennom en overordnet bestemmelse i nåværende barnevernlov § 1-6. Departementet foreslår å videreføre dagens § 1-6 uten endringer i ny barnevernslov. På grunn av styrkingen av barns rett til medvirkning, samt at bestemmelsen gjelder på alle stadier av en barnevernssak vurderes nåværende barnevernlov § 6-3 som overflødig, og forslås derfor opphevet.

Bufetat, region øst støtter seg til departementets forslag om å videreføre dagens § 1-6, samt at dagens § 6-3 oppheves. Vi ønsker likevel å presisere viktigheten av at plikten til å ivareta barns medvirkning påligger alle aktører i tiltakskjeden, og foreslår derfor at dette gjøres uttrykkelig klart i forarbeidene til ny lov. Retten til å medvirke er vel så viktig for barn plassert i ulike barneverntiltak, og som følges opp av ulike institusjons-/omsorgssenteransatte.

Vi mener videre at det i forarbeidene til ny barnevernslov med fordel kan beskrives hva som ligger i barns rett til medvirkning og barns rett til å bli hørt slik dette er beskrevet av barnekomiteen i deres generelle kommentar nr. 12.⁵ Barnets rett til å bli hørt og rett til at deres synspunkter skal tillegges vekt ut fra alder og modenhet er essensielt i en vurdering av barnets beste, samtidig som at retten ikke innebærer at barnet selv skal bestemme, med unntak av de særskilte tilfellene hvor barn har selvbestemmelsesrett, jfr. for eksempel bl⁶. § 32 og pbrl⁷. § 4-3.

Bufetat, region øst ønsker også å understreke betydningen av tilstrekkelig notoritet av barns medvirkning, herunder for når og hvordan barnet ble informert, samt barnets uttalelse og reaksjoner i den forbindelse. Vi mener det i ny barnevernslov bør være hjemlet et krav til dokumentasjon, utover det som følger av dagens barnevernlovgivning og departementets forslag til ny barnevernslov. Vi viser i denne forbindelse til vårt innspill til høringsforslaget kapittel 16.4 *Krav til dokumentasjon*, se side 35.

Barnevernets plikt til å samarbeide med familie og nettverk

Departementet foreslår å innføre en generell bestemmelse om at barnevernet så langt som mulig skal samarbeide med både barn og foreldre og skal behandle dem med respekt. Videre foreslås det å innta i bestemmelsen annet ledd at barneverntjenesten skal legge til rette for at barnets familie og nettverk involveres, dersom det er hensiktsmessig. Bestemmelsen skal fremgå av lovens innledende kapittel som en overordnet bestemmelse om samarbeid og involvering av familie og nettverk.

⁴ FNs Konvensjon om barns rettigheter. Komiteen for barns rettigheter. Generell kommentar nr. 14 (2013) om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn (art. 3 para. 1), avsnitt 59.

⁵ FNs Konvensjon om barnets rettigheter. Komiteen for barnets rettigheter. Generell kommentar nr. 12 (2009). Barnets rett til å bli hørt.

⁶ Lov om barn og foreldre av 08. april 1981 nr. 7

⁷ Lov om pasient- og brukerrettigheter av 02. juli 1999 nr. 63

Departementet spesifiserer at bestemmelsen vil gjelde i alle faser av en barnevernssak.

Bufetat, region øst er positive til at barnevernets plikt til å samarbeide med barns familie og nettverk tydeliggjøres i større grad enn etter gjeldende barnevernlov. Vi undrer oss imidlertid over at barneverntjenesten utpekes som pliktsubjektet i bestemmelsens annet ledd, og ikke barnevernet som sådan.

Det kommer ikke tydelig frem av høringsnotatet hvorfor bestemmelsens annet ledd begrenses til kun å gjelde barneverntjenesten. Det kan imidlertid se ut til at departementet mener at en direkte henvisning til barneverntjenesten vil kunne øke kommunenes bevisstgjøring av viktigheten av å involvere barns familie og nettverk i de ulike beslutningsprosessene.

Bufetat, region øst mener at behovet for en økt bevissthet av viktigheten av samarbeid og involvering av familie og nettverk gjør seg gjeldende i like stor grad for de beslutningsprosessene som foretas også i andre deler av barnevernet, herunder særlig i institusjon eller ved valg av tiltak etter henvisning om institusjonsplass eller fosterhjem. Vi mener også at det er et uklart skille mellom det å samarbeide med, og det å involvere familie og nettverk.

På bakgrunn av dette mener vi at det bør formuleres en plikt for barnevernet som sådan å samarbeide og involvere familie og nettverk. En tydeliggjøring og presisering av hvilket særskilt ansvar barneverntjenesten har, må imidlertid gjerne spesifiseres i forarbeidene til loven.

Videre mener vi det bør komme tydelig frem av forarbeidene at en slik samarbeidsplikt, og en plikt til å involvere familie og nettverk ikke er en engangshendelse, men en løpende plikt.

Når det gjelder ordlyden i bestemmelsens annet ledd støtter Bufetat, region øst Bufdir sitt innspill i at det fremstår som noe uklart hva som ligger i «å legge til rette for» og «dersom det er hensiktsmessig». Vi mener Bufdir sitt forslag til formulering av bestemmelsen i større grad vil tydeliggjøre for barneverntjenesten og barnevernet for øvrig den plikt de har til å sikre at barnets familie og nettverk involveres.

Hensyn til barns kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn

Departementet foreslår å innta en ny overordnet bestemmelse som understreker at barnevernet i sitt arbeid skal ta hensyn til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn.

Bufetat, region øst tiltrer departementets vurdering og forslag til ny § 1-9. Det anses som positivt at det understrekes at plikten ikke er begrenset til saksbehandlingen for barneverntjenesten, men gjelder for barnevernet generelt, og under hele barnevernssaken.

I likhet med departementet vurderes det som nødvendig med økt kulturkompetanse i barnevernet. Det nevnes i høringsnotatet at det i 2019 skal etableres et nytt opplæringstilbud rettet mot barneverntjenestene og en ny videreutdanning for ansatte. Bufetat, region øst mener det er viktig at en satsning på økt kulturkompetanse bør gjelde for barnevernet generelt, og at satsningen legger til grunn et bredt læringsbegrep/ikke kun begrenser seg til en teoretisk kompetanseutviklingsatsning. Manglende kompetanse på barns kulturelle bakgrunn hos de som skal ta beslutninger på deres vegne og de som utøver den daglige omsorgen for barnet kan utgjøre en risiko og/eller trussel for blant annet barnets tilknytning, trygghet og helse.

Lovens virkeområde

For å gjøre innholdet mer tilgjengelig foreslår departementet enkelte språklige og strukturelle endringer i bestemmelsen om lovens virkeområde. Det foreslås også enkelte materielle endringer for å gi barn bedre

beskyttelse, noe som vil innebære en viss utvidelse av barnevernslovens virkeområde, herunder blant annet en utvidelse av retten til ettervern fra 23 til 25 år.

Bufetat, region øst tiltrer departementets forslag og vurderinger slik det fremkommer av høringsnotatet. Våre innspill som knytter seg utvidelse av retten til ettervern vil bli nærmere beskrevet under kapitlet om hjelpetiltak, se side 12.

Andre forslag fra Barnevernslovutvalget

Under kapittel 5.7 *Andre forslag fra Barnevernslovutvalget* i høringsnotatet vises det til flere innspill fra utvalget som ikke videreføres i ny barnevernslov. Bufetat, region øst er enige i departementets begrunnelser for hvorfor det ikke er nødvendig med en videreføring av forslagene.

Høringsnotatets kapittel 6 – Bekymringsmelding og undersøkelse

Departementet foreslår flere endringer i reglene om bekymringsmelding og undersøkelse for å styrke rettsikkerheten til barn og foreldre gjennom grundigere og mer systematisk undersøkelsesarbeid. Under følger Bufetat, region øst sine innspill de foreslåtte endringene.

Tidspunkt for vurdering av bekymringsmelding

Departementet er av den oppfatning at krav til forsvarlig oppfølging av innkomne meldinger bør komme klarere til uttrykk i loven. Det foreslås å beholde fristen som kommer frem av dagens § 4-2 om at barneverntjenesten snarest, og senest innen en uke, skal gjennomgå bekymringsmeldinger

For å sikre at barneverntjenesten vurderer bekymringsmeldinger som krever umiddelbar oppfølging, foreslår departementet i tillegg å innføre et krav om dette i ny § 2-1 første ledd, siste setning.

Bufetat, region øst støtter seg til de forslagene departementet foreslår hva gjelder tidsfrister for å vurdere innkomne meldinger til barneverntjenesten. Bufetat, region øst støtter også departementets vurdering av at ordlyden i hjemmelen ikke bør endres slik foreslått av Barnevernslovutvalget.

Presisering av hva en melding er og hvem som kan gi melding

Barnevernslovutvalget ønsket en lovhjemlet definisjon av hva en melding er og at det skal fremgå av bestemmelsen at «alle» kan inngi en melding. Departementet følger ikke opp utvalgets forslag, men foreslår imidlertid å endre lovens begrep til bekymringsmelding, og ikke «melding» slik det fremgår av dagens hjemmel.

Bufetat, region øst er enig med departementet i at utvalgets definisjon fremstår som noe upresis da det for flere yrkesgrupper er begrenset i hvilke tilfeller det kan inngis bekymringsmelding til barneverntjenesten, blant annet for ansatte underlagt helsepersonellovens taushetspliktreglement, skoleansatte osv.

Henvendelser fra barn og foreldre

Barnevernslovutvalget forslø at lovfeste et krav om at barneverntjenesten har en plikt til å følge opp en henvendelse fra barn og foreldre, med mindre det er klart at generell veiledning er tilstrekkelig hjelp. Bufetat, region øst er enig med departementet at det er uheldig å operere med ulike terskler for når det skal iverksettes en undersøkelsessak. I likhet med departementet mener vi at barneverntjenesten må vurdere konkret om en henvendelse fra barn eller foreldre skal tolkes som en bekymringsmelding, en søknad om tiltak eller en mer generell henvendelse.

Krav til undersøkelse

Bufetat, region øst er positive til forslaget om å tydeliggjøre i loven at barneverntjenesten skal gjennomføre undersøkelser systematisk og tilstrekkelig grundig for å kunne avgjøre om det er nødvendig å iverksette tiltak etter loven.

Bufetat, region øst er videre enige med departementet i at det ikke skal lovfestes konkrete krav til hva en undersøkelse skal inneholde, da dette vil variere fra sak til sak. Vi støtter oss likevel til Bufdir sitt innspill om at det bør foretas en nærmere definisjon av begrepet *behov*, men da fortrinnsvis i forarbeidene. Barnets behov bør, og skal være sentralt i undersøkelsen og eksemplene på temaer fra Bufdir bør inngå som en naturlig del i dette.

Vi mener videre at det også bør stilles krav til at det foreligger en plan for undersøkelsessaken. Vi viser i denne forbindelse til våre innspill til høringsnotatets kapittel 12 *Oppfølging av foreldre og barn*, se side 22.

Bufetat, region øst er også opptatt av at det i undersøkelsessaken stilles krav til at barneverntjenesten vurderer sitt ansvar etter loven. For å avgrense barneverntjenestens ansvar opp mot andre tjenester foreslår departementet å fjerne henvisningen til levekår i dagens § 4-4. Tilsvarende begrunnelse fremkommer av høringsnotatets kapittel 7.3 *Styrket rett til ettervern*. Her foreslås det å tydeliggjøre at ungdommen må at et særlig behov for hjelp fra *barnevernet*. Departementet mener at dette kan bidra til å øke bevisstheten rundt andre kommunale instanser ansvar.

Bufetat, region øst mener at formuleringen inntatt i forslaget til ny § 3-6 med fordel også kan inntas i ny barnevernslov i ny § 3-1. Se våre innspill til høringsnotatets kapittel 7.2 *Frivillige hjelpetiltak i hjemmet*, se side 11.

Bufetat, region øst er enige i departementets vurdering om at det bør være adgang til å bringe barn til sykehus for undersøkelse, uten at det skal være behov for bistand for politiet for å gjennomføre slike undersøkelser. Etter vår vurdering vil dette i mange tilfeller være et mildere inngrep enn at politiet blir tilkalt for å iverksette en undersøkelse. Vi mener likevel det bør komme tydelig frem at barneverntjenesten leder, eller stedfortreder likevel har en adgang til å kreve politibistand i tilfeller hvor dette vurderes som nødvendig.

Undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon

Bufetat, region øst anser det som svært positivt at det presiseres i loven at barneverntjenesten har et ansvar for å undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon. Vi er videre enige med departementet i at en slik presisering vil kunne være med på å sikre at barnevernet i større grad involverer begge foreldrene i barnevernsaken. Noe som igjen vil kunne føre til bedre beslutninger rundt barna.

Bufetat, region øst er videre enige i at barnets bostedskommune i de fleste tilfeller vil være den beste til å vurdere barnets omsorgssituasjon. Av erfaring vet vi likevel at uklarheter rundt hvem som har det faktiske ansvaret, fort kan føre til at barnet ikke får den oppfølgingen den har krav på og behov for. Vi mener derfor det er viktig at det, enten i loven eller i den kommende proposisjonen kommer tydelig frem hvem som har det faktiske ansvaret for å undersøke saken, men at det, i likhet med gjeldende rett kan avtales nærmere mellom kommuner. Ansvaret må imidlertid være plassert ett sted.

Barneverntjenestens adgang til å gjenoppta undersøkelsen etter en henleggelse

Barneverntjenestene har, etter gjeldende rett, adgang til å henlegge en sak «med bekymring» dersom foreldrene ikke samtykker til anbefalte hjelpetiltak. I disse tilfellene kan barneverntjenesten gjenoppta saken seks måneder etter at den forrige undersøkelsen ble henlagt. Disse føringene følger imidlertid ikke av loven, men av saksbehandlingsrundskrivet og av en anbefaling fra Barne- og likestillingsdepartementet fra 2008.

En undersøkelse er et inngrep i privatlivets fred for de familiene det gjelder. Bufetat, region øst er enige med departementet i at et unntak fra hovedregelen om at en undersøkelsessak skal avsluttes etter tre måneder bør komme frem uttrykkelig i loven.

Bufdir problematiserer i sitt høringsinnspill at valget av ordet «kan» i bestemmelsens første setning innbyr til ulik og uheldig praksis. Også etter vårt syn bør det fremgå av merknaden noe om hvilke typer saker som gir grunnlag for å gjenoppta undersøkelse. Hvis det gis momenter for vurderingen av i hvilke tilfeller det er adgang til å gjenoppta en undersøkelse, bør «kan» vurderes byttet ut med «skal».

Bufetat, region øst er videre enige med departementet om at adgangen for barneverntjenesten til å gjenoppta en sak skal begrenses til én gang. Barns behov for beskyttelse vil ivaretas ved at barneverntjenesten, dersom vilkårene er oppfylt, i alle tilfeller kan pålegge hjelpetiltak, samtidig som at en begrensning i adgangen gjør det mer forutsigbart for de familiene det gjelder.

Barn som foreldrene selv har plassert utenfor hjemmet

Barnevernslutvalget foreslo å oppheve gjeldende bvl. § 4-7 om barneverntjenestens adgang til å kreve godkjenning av plasseringssted i de tilfeller der foreldrene selv har plassert barnet utenfor hjemmet. Etter gjeldende rett foreligger det en undersøkelsesplikt i de tilfellene foreldrene har plassert barnet utenfor hjemmet i en lengre periode, uavhengig av om vilkårene i dagens § 4-3 er oppfylt.

Departementet støtter utvalgets forslag om å oppheve dagens § 4-7 første og annet ledd og begrunner dette i at grunnlaget for å kreve å godkjenne plasseringsstedet er det samme som for å gjøre en undersøkelse etter § 4-3. Dette innebærer at dersom det er grunnlag for å starte en undersøkelse, må barneverntjenesten på tilsvarende måte som i andre saker vurdere barnets og familiens hjelpebehov, og ta stilling til om barnet ar behov for et barneverntiltak, herunder også fosterhjemsplassing.

Om undersøkelsesplikten som fremkommer av dagens § 4-3 uttaler departementet at terskelen for å åpne en undersøkelsessak bør være like, uavhengig av bakgrunnen for undersøkelsen. Barneverntjenestens vil uansett ha en plikt til å starte en undersøkelse dersom vilkårene for dette er oppfylt.

Bufetat, region øst er enige i departementets vurdering om at terskelen for når det opprettes en undersøkelsessak skal være lik. Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan grunnlag for å iverksette tiltak etter loven, skal barneverntjenesten i alle tilfeller undersøke saken.

Høringsnotatets Kapittel 7 – Hjelpetiltak

Innledning

Bufetat, region øst er positiv til at hjemlene for hjelpetiltak deles opp, slik det er foreslått i ny lov. Dette vil være med på å tydeliggjøre om det er frivillig eller pålagte hjelpetiltak som er vedtatt.

Bufetat, region øst er også glad for at det utformes bestemmelser med tanke på at oppfølgingen av barn bør skje mer systematisk og kunnskapsbasert enn det som er tilfelle i mange kommuner i dag. At det settes inn hjelpetiltak som i enda større grad er rettet inn mot barna og familienes utfordringer vil være med på å forebygge videre problemutvikling.

Bufetat, region øst ønsker under dette kapittelet også å belyse en utfordring vi ser at kunne vært avhjulpet med en videre adgang til å pålegge foreldrestøttende hjelpetiltak uten barns samtykke. Slik vi forstår forslaget til ny lov er det ved avslutning av et institusjonsopphold kun adgang til å pålegge et slikt hjelpetiltak dersom barnet har vært plassert etter ny § 6-2 *Vedtak om plassering i atferdsinstitusjon uten samtykke*, dette er en videreføring av gjeldende rett. Vi mener imidlertid at adgangen til å pålegge hjelpetiltak uten barnets samtykke slik denne er formulert i forslaget til ny § 3-5 også bør inkludere akuttvedtak om plassering i atferdsinstitusjon, jfr. forslaget til ny § 4-4.

Bufetat, region øst mottar flere henvendelser om MST for barn i akuttinstitusjonen enn for barn som er plassert etter dagens § 4-24. Begrunnelsen til innføringen av denne adgangen knyttet seg blant annet til at ungdom som vurderes å kunne dra stor nytte av et slikt behandlingsopplegg kan være ambivalente til

behandlingen, og derfor ikke gi sitt samtykke. Samtidig som at barn med alvorlige atferdsvansker ikke alltid har fullt ut evne til å overskue konsekvensene av sine handlinger, eller til å innse hvilke risiko de utsetter seg for, og derfor kan mangle motivasjon til å motta nødvendig behandling⁸. Tilsvarende gjør seg gjeldende også for barn i akuttinstitusjoner.

Vi er klar over at adgang til å pålegge hjelpetiltak uten barnets samtykke også er til stede for barn som er *i ferd med å utvikle* alvorlig utagerende atferd, jfr. forslaget til ny § 3-5 første setning.

Vi mener imidlertid at en adgang til å kunne pålegge hjelpetiltak uten barnets samtykke også ved avslutning av plassering i akuttinstitusjon, vil kunne minske oppholdstiden i akuttinstitusjonene, og også være med på å forebygge med langvarige institusjonsplasseringer med hjemmel i ny § 6-2.

Vi opplever stadig at barneverntjenesten fremmer sak etter dagens § 4-24 fordi det ikke er forsvarlig for barnet å flytte hjem, så fremt det ikke samtykker til foreldrestøttende tiltak, herunder MST. Barnet blir dermed boende lenge i akuttinstitusjonen, i påvente av at saken skal behandles i nemnda.

For å minske oppholdstiden i akuttinstitusjon forutsetter imidlertid en slik adgang til å kunne fatte vedtak om pålegg om hjelpetiltak uten barnets samtykke, en hastebehandling i fylkesnemnda. Bufetat, region øst mener at forslaget til ny § 4-4 annet ledd om at barneverntjenesten må ha fulgt opp akuttvedtaket med en begjæring om plassering i atferdsinstitusjon etter § 6-2 for at ikke akuttvedtaket skal falle bort, også kunne ha inkludert en begjæring om pålegg om hjelpetiltak uten barnets samtykke.

Frivillig hjelpetiltak i hjemmet

Departementet foreslår å videreføre dagens vilkår for å iverksette hjelpetiltak. Bufetat, region øst er enige i at hva som skal anses som særlige behov forutsetter en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle, og at det er nødvendig med et rom for skjønn når barneverntjenesten skal vurdere hva som er et barns særlige behov. Vi tiltrer derfor departementets forslag om å videreføre dette i ny lov.

Som nevnt i våre innspill til kapittel 6 *Bekymringsmelding og undersøkelse – Krav til undersøkelse* er Bufetat, region øst opptatt av at det stilles krav til at barneverntjenesten vurderer sitt ansvar etter loven.

For å klargjøre ytterligere barneverntjenestens ansvar foreslår departementet å fjerne henvisningen til levekår slik det fremgår av dagens § 4-4 første ledd første punktum. Dette begrunnes i at det ikke ligger til barneverntjenesten å sette inn hjelpetiltak for å løse levekårsutfordringer i en familie.

Bufetat, region støtter seg til at henvisningen til levekår utgår fra bestemmelsen om hjelpetiltak. I tillegg mener vi det er viktig at ny barnevernslov avgrenser barneverntjenestens ansvar også opp mot andre tjenester. I forslaget til ny § 3-6 forsøker departementet å øke bevisstheten rundt andre kommunale instanser ansvar ved å tydeliggjøre at ungdommen må ha et særlig behov for hjelp fra *barnevernet*. Bufetat, region øst mener at formuleringen inntatt i forslaget til ny § 3-6 med fordel også kan inntas i ny barnevernslov i ny § 3-1, for eksempel formulert som at «*barneverntjenesten skal sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien der barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for hjelp fra barnevernet*»

Når det gjelder den konkrete utformingen av bestemmelsen om hjelpetiltak er Bufetat, region øst positive til de foreslåtte endringene. At hjelpetiltak skal være *egnet til å ivareta barnets behov, og bidra til å forebygge videre problemutvikling hos barnet eller i familien* gir bedre uttrykk for målet om en økt bevisstgjøring om valg av tiltak enn ordlyden i dagens § 4-4.

⁸ Ot.prp.nr. 76 (2002-2006), kapittel 6.4.3

Videre i kapittelet om frivillig hjelpetiltak vurderer departementet barneverntjenestens adgang til å gi råd og veiledning. Etter gjeldende rett kan barneverntjenestens gi tre ulike former for råd og veiledning; alminnelig veiledningsplikt etter forvaltningsloven, råd og veiledning som ikke er et hjelpetiltak etter § 4-4 første ledd, og råd og veiledning som hjelpetiltak etter § 4-4 annet ledd.

Bufetat, region øst er enig med departementet i at det bør fattes vedtak om råd og veiledning som hjelpetiltak i de sakene det er konkludert med et fortsatt behov for dette etter endt undersøkelsessak, og ikke åpnes opp for at det kan tilbys noe «mindre» enn et hjelpetiltak. Vi mener dette vil være med på å styrke barn og familiers rettssikkerhet, og at de kravene som følger av at det er iverksatt hjelpetiltak etter barnevernsloven blir ivaretatt, for eksempel knyttet til kvaliteten på hjelpetiltakene. Bufetat, region tiltrer derfor departementets vurdering og forslag. Barneverntjenesten har likevel en alminnelig veiledningsplikt i de tilfellene der vilkårene for hjelpetiltak ikke er oppfylt.

Departementet foreslår i tillegg at det utformes en forskriftshjemmel for krav til kvalitet i hjelpetiltak. Bufetat, region øst støtter forslaget. Det er behov for en nærmere regulering av kvaliteten på hjelpetiltakene og en nærmere regulering av de ulike botiltakene som kan brukes som hjelpetiltak etter loven. Våre merknader knyttet til botiltakene vil bli nærmere redegjort for under vårt innspill til høringsnotatets kapittel 7.7 *Kommunale botiltak som hjelpetiltak etter barnevernloven*, se side 14.

Styrket rett til ettervern

Departementet foreslår å heve aldersgrensen for ettervern fra 23 til 25 år. Bufetat, region øst ser det som svært positivt at retten til ettervern utvides, og at vilkåret for å få en rett til ettervern er at ungdommen har hatt tiltak i barnevernet før fylte 18 år. Dette sikrer at ungdom som takker nei til ettervern når de fyller 18 år likevel ikke mister retten til ettervern dersom det ved et senere tidspunkt skulle ombestemme seg.

Når det gjelder ettervern og innholdet i dette har Bufetat, region øst noen betraktninger som vi mener det er viktig at blir løftet frem, og som det bør vurderes om skal fremkomme direkte av lovteksten, subsidiært beskrevet nærmere i forarbeidene.

Vilkåret for å ha rett til ettervern foreslås å være at ungdommen har *et særlig behov for hjelp fra barnevernet til en god overgang til voksenlivet*. Bufetat, region øst har ingen innvendinger til bestemmelsens ordlyd. Vi mener også at departementets forslag om å tydeliggjøre at ungdommen må ha et særlig behov for hjelp fra *barnevernet* kan bidra til å øke bevisstheten rundt andre kommunale instansers ansvar, herunder særlig NAV og ulike helse- og omsorgstjenester i kommunen.

I flere tilfeller har vi sett at ungdom over 18 år mottar ettervern i barnevernsinstitusjon – også i form av særskilte tilrettelagte tilbud, men som på grunn av sine sammensatte behov ikke vil kunne oppnå selvstendighet i den grad at de vil kunne bo alene etter ettervernstiltaket er avsluttet. Etter vår vurdering burde det i flere av tilfellene blitt vurdert etablering av omsorgsboliger etter helse- og omsorgstjenesteloven, fremfor at det fattes et vedtak om ettervern. Et tydeligere krav om oppfølging av, og planer for ettervernet, inkludert formidling av kontakt med øvrige hjelpeinstanser, vil forhåpentligvis medføre større fokus på valg av tiltak for disse ungdommene. At ungdommen må ønske formidling av kontakt med øvrige hjelpeinstanser kan imidlertid bli en utfordring i enkelte av disse sakene. Barneverntjenestens veiledning av ungdommen vil da være vesentlig for å sikre at ungdommen får riktig hjelp.

Bufetat, region øst er enige med departementet i at det er et behov for tettere oppfølging av ungdom som mottar ettervern. Vi deler erfaringen om at dette er en sårbar gruppe som trenger tid på å etablere seg som voksne, og at brudd i relasjoner og mangel på voksenkontakt i denne fasen utgjør en betydelig risiko. Fortsatt oppfølging kan sikre en større gevinst av de ressurser som legges inn fra samfunnet før fylte atten.

For å bidra til å skape kontinuitet i barnets situasjon, og for å sikre en god overgang til voksenlivet for barn som er plassert i institusjon med bistand fra Bufetat, mener vi det bør stilles krav til at Bufetat også tilbyr forsvarlige ettervernstiltak. En slik plikt vil selvfølgelig være avhengig av at tilbudet vurderes som hensiktsmessig og til det enkelte barnets beste.

Bufetat, region øst ser også at det i forarbeidene til ny lov er behov for at det presiseres en forutsetning om at bestemmelsene om rettigheter og bruk av tvang, slik de fremgår av forslaget til nytt kapittel 10 i ny barnevernslov, gjelder for ungdom som bor i institusjon som ettervernstiltak. Vi mener videre at en forutsetning for et frivillig samtykke til ettervernstiltaket er at foreligger et reelt samtykke, der den unge voksne klarer å nyttiggjøre seg av tilbudet som blir gitt. Det må forventes mer av et samtykke fra en ung voksen over myndighetsalder, enn hva som kan forventes av barn under 18 år. Dette primært henvist til den juridiske posisjonen som voksne har i forhold til barn.

Bufetat, region øst er også opptatt av at innholdet i ettervernet tydeliggjøres, og at det stilles klare krav til hva ettervernet bør inneholde. Ettervern skal i alle tilfeller være forsvarlig. Dette fremgår av videreføringen av dagens bvl. § 1-4 om at tjenester og tiltak må være forsvarlig. Bufetat, region øst mener likevel at det, i likhet med bestemmelsene om hjelpetiltak, bør fremgå av bestemmelsen at barneverntjenesten også her må foreta en egnethetsvurdering.

Vi er videre enige med departementet i at et forlenget statlig betalingsansvar vil kunne bidra til at flere ungdommer med sammensatte behov blir værende for lenge i barnevernstiltak. Ved å utvide det statlige betalingsansvaret vil dette også by på utfordringer med at barn og ungdom med et stort aldersspenn oppholder seg i institusjonen. Vi støtter oss derfor til at det ikke foretas noen endringer i det statlige betalingsansvaret.

Pålegg om hjelpetiltak i samværshjemmet

Departementet foreslår å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak, slik at dette også skal gjelde for forelder som har samvær barnet, jfr. forslaget til ny § 3-4. Bufetat, region øst mener at en adgang til å pålegge hjelpetiltak også i samværshjemmet kan være et godt forebyggende virkemiddel, og støtter seg til departementets forslag og vurderinger.

Vi mener det ikke er behov for å endre bestemmelsen selv om flere av hjelpetiltakene som er ramset opp i forslaget til ny § 3-4 tredje ledd ikke nødvendigvis vil være aktuelt å pålegge en forelder med kun samvær.

Som nevnt under kapittelet om bekymringsmelding og undersøkelsessak mener vi det er viktig at ansvarsforholdet mellom samværsforeldres kommune og barnets bostedskommune må komme tydelig frem.

Pålegg om hjelpetiltak i sentre for foreldre og barn

Barnevernslovutvalget foreslo å skjerpe vilkårene for å pålegge hjelpetiltak i sentre for foreldre og barn. Det ble foreslått at vilkårene for omsorgsovertakelse måtte være oppfylt.

Bufetat, region øst er enige med departementet i at adgangen til å pålegge dette er forholdsvis nylig innført og bør prøves over noe tid. Vi mener også at et strengere vilkår for pålegg av hjelpetiltak vil kunne medføre at barneverntjenesten i stedet for vil være nødt til å fatte vedtak om plassering utenfor hjemmet. Dette fordi det i stor grad omhandler de yngste barna (0-3 år) og risikoen ved å forbli i hjemmet vil kunne innebære en vesentlig fare for liv. En slik alvorlig risiko vil mange barneverntjenester med rette ikke tørre å ta. Alternativt utsettes vedtak begrunnet i mangel på foreldrenes samtykke, og de yngste barnas utvikling vil kunne få alvorlige varige konsekvenser.

Bufetat, region øst er videre enige i at et såpass omfattende inngrep taler for en tidsbegrensning. Vår erfaring tilsier at det er liten grunn til å opprettholde et tiltak i senter for foreldre og barn over tid, uten at en kommer i posisjon til intervensjon. I løpet av få ukers opphold vil det være tydelig om senteret evner å komme i en nødvendig samarbeidsposisjon til foreldrene. Dersom familien fremdeles ikke samtykker til oppholdet, er det grunn til å anta at hjelpetiltaket ikke vil ha ønsket effekt og bør avsluttes.

Bufetat, region øst mener at en tidsbegrensning på tre måneder anses rimelig. Vi mener imidlertid det bør fremgå av forarbeidene at dersom det før dette er tydelig at tiltaket ikke fører frem bør det avsluttes.

Pålegg om utredning i sentre for foreldre og barn

Departementet drøfter hvorvidt det skal være adgang til å pålegge utredning i sentre for foreldre og barn og ber spesifikt om høringsinstansenes syn i denne forbindelse. Bufetat, region øst er enige i at et pålegg om utredning i sentre for foreldre og barn er et alvorlig og omfattende inngrep i en families liv, noe som taler for at det må utvises forsiktighet i utformingen av regelverket. Gode grunner taler likevel for å tilby utredning i sentre for foreldre og barn.

I saker hvor det vurderes aktuelt å pålegge en slik utredning, har barneverntjenesten oftest ikke kommet i samarbeidsposisjon med foreldrene samtidig som det er en så alvorlig bekymring for barnets omsorgssituasjon at undersøkelsen ikke kan henlegges. I saker hvor det er behov for utredning foreligger det lite kunnskap om familiens omsorgskompetanse og det haster med å finne riktig hjelp for barnet.

Å ha adgang til å pålegge utredning i sentre for foreldre og barn, vil i slike tilfeller bidra til å gi et bedre beslutningsgrunnlag for kommunen om videre tiltak.

Konsekvensene ved tidlig svikt er store. Bufetat, region øst vurderer at hensynene som taler mot adgangen til å iverksette omfattende inngrep i familiens liv kan veies opp av de store konsekvensene det har for barns utvikling å bli utsatt for omsorgssvikt i tidlig alder.

Bufetat, region øst er imidlertid enig med departementet i at viktige hensyn taler i begge retninger. Vi mener videre at det fortsatt er for mye som er uklart om en eventuell adgang til å pålegge utredning i sentre for foreldre og barn, og at departementets beslutning i denne henseende bør ses i sammenheng med den varslede evalueringen av adgangen til å pålegge hjelpetiltak.

Kommunale botiltak som hjelpetiltak etter barnevernsloven

Bufetat, region øst er enige med barnevernslovutvalget i at kommunale botiltak utgjør bosted i offentlig regi for barn med spesielle behov, og at det derfor må sikres at bostedene er egnet for denne typen opphold.

Det foreslås at adgangen til å benytte kommunale botiltak som hjelpetiltak skal innfortolkes i ny § 3-1 på tilsvarende måte som etter dagens § 4-4 annet ledd.

I likhet med Bufdir mener vi det bør vurderes om det er hensiktsmessig å regulere slike plasseringer i en hjemmel som etter overskriften omhandler hjelpetiltak i hjemmet.

Særlig når det gjelder bruken av dagens § 4-4 annet ledd for plassering av enslige mindreårige flyktninger i bofelleskap opplever vi ofte usikkerhet rundt bruken av dagens § 4-4 annet ledd som plasseringshjemmel. I noen tilfeller har dette ført til at ivaretagelsen av denne gruppen barn ikke har blitt hjemlet i barnevernloven, noe vi prinsipielt er uenige i. Vi mener at det for disse plasseringene, i større grad enn etter dagens lovgivning, bør være en klar hjemmel for adgangen til plassering. Rapporten fra Institutt for

samfunnsforskning (ISF)⁹ indikerer også at det er relativt tilfeldig hvilken praksis som føres i den enkelte kommunen. Dette taler også for en tydeliggjøring i regelverket for adgangen til plassering.

Dersom adgangen til å hjemle plassering i kommunale botiltak likevel skulle forslås inn i ny § 3-1 må adgangen i det minste komme uttrykkelig frem av forarbeidene og i merknaden til bestemmelsen.

Vi er enige med departementet i at det er behov for å kunne regulere kommunale botiltak nærmere, og er glad for at det opprettes en forskriftshjemmel for å kunne ivareta dette. Vi mener likevel at forskriftshjemmelen gitt i forslaget til ny § 3-1 er for generell. Barn og unge i ulike botiltak har ulike behov som krever av kvalitetskravene er fleksible og skjønnsmessige. Vi er redd for at en forskrift som er alt for generell ikke vil ivareta de behovene forskriftshjemmelen er ment å ivareta, herunder for eksempel et krav til bemanningsfaktor og kompetanse, krav til ivaretagelse av trygghet og sikkerhet og ikke minst krav til kvalitet.

Bufetat, region øst mener oppfølgingen og kvalitetskravene til de ulike gruppene som gis et tilbud i kommunale botiltak, herunder spesielt enslige mindreårige flyktninger i bofellesskap, botiltak som hjelpetiltak for ungdom over 18 år og botiltak for barn under 16 år, bør forskriftsfestes separat.

ISF anbefaler at det opprettes en tilsynsordning for de kommunale botiltakene. Departementet skriver i høringsnotatet at de ikke har vurdert en omfattende regulering i form av en lovfestet godkjennings- og tilsynsordning. Etter gjeldende rett fører ikke Fylkesmannen direkte tilsyn med botiltakene, men dette inngår i fylkesmannens tilsyn med kommunen og om de driver forsvarlige tjenester. Vi mener det bør stilles tydeligere krav til at det føres tilsyn også med de kommunale botiltakene.

Høringsnotatets Kapittel 8 – Akutttiltak

Innledning

Departementet presiserer i høringsforslagets kapittel 8.1 at det ved alle former for akuttvedtak er viktig at vedtaket gjennomføres så skånsomt som mulig. De sier videre at dette innebærer at det også i slike tilfeller om mulig bør vurderes om barnet kan plasseres hos slekt eller nettverk.

I forslaget til ny § 5-3 tredje ledd, siste punktum er det spesifisert i bestemmelsen at barneverntjenesten alltid skal vurdere om barnet kan bo hos slekt eller nettverk. Bufetat, region øst mener dette også bør fremkomme av akuttbestemmelsen, eventuelt ved en henvisning til den foreslåtte § 5-3 tredje ledd.

Bufetat, region øst ønsker også å bemerke at bestemmelsen som regulerer adgangen til å fatte vedtak om plassering i institusjon uten samtykke for barn som er mulig ofre for menneskehandel bør inntas i kapittelet om akutttiltak. Bakgrunnen for vårt forslag vil bli nærmere redegjort for i kapittelet om atferdstiltak, se side 20.

Begrepsbruk

Barnevernslovutvalget foreslo å erstatte begrepet akuttvedtak med hastevedtak. I høringsforslaget fra departementet drøftes det hvorvidt man skal gå bort fra å bruke begrepet akuttvedtak.

Bufetat, region øst er enige med departementet i at begrepet «akutt» bedre får frem realiteten i situasjonen enn hva hastevedtak gjør, og tiltrer departementets forslag og vurdering.

Påtalemyndighetens vedtakskompetanse

Barnevernslovutvalget foreslo å frata påtalemyndigheten vedtakskompetanse i akuttsakene.

⁹ Institutt for samfunnsforskning, 2018. Kommunale botiltak for barn og unge. En hvit flekk i velferdsstaten.

Bufetat, region øst er enige i departementets vurdering om at en fratakelse av påtalemyndighetenes vedtakskompetanse vil kunne innebære en betydelig risiko for svikt ved at barn som er i en akutt faresituasjon ikke vil bli ivaretatt og beskyttet på en forsvarlig måte da barneverntjenestens leder eller stedfortreder ikke vil kunne være tilgjengelig til enhver tid. Vi støtter dermed en videreføring av påtalemyndighetenes vedtakskompetanse i akuttsakene.

Midlertidig omsorgsovertakelse i en akuttsituasjon

Departementet forslår i hovedsak å videreføre innholdet og vilkårene i dagens § 4-6 annet ledd, men med enkelte presiseringer og språklige endringer.

Når det gjelder hvem som har kompetanse til å treffe vedtak har Bufetat, region øst ingen innvendinger mot at det fremgår av loven at også stedfortreder for barnevernleder har kompetanse til å treffe slike vedtak.

Departementet forslår videre å endre «kan» bestemmelsen som følger av dagens § 4-6 annet ledd, til at det «skal» fattes vedtak dersom vilkårene for dette er oppfylt. Bufetat, region øst støtter departementets forslag.

Det foreslås videre å ta ut formuleringen «ved å forbli i hjemmet» som følger av dagens lovhjemmel. At formuleringen tas ut i ny lov er ingen utvidelse av anvendelsesområde, men en presisering av gjeldende rett. Bufetat, region øst er enige i at bestemmelsen, slik den fremgår av dagens barnevernlov, kan skape usikkerhet rundt hvilke situasjoner det er adgang til å treffe akuttvedtak. En endring av formuleringen vil kunne motvirke dette, og dermed også kunne forhindre at barn forblir i en skadelig omsorgssituasjon. For å tydeliggjøre dette ytterligere mener vi at adgangen til å fatte akuttvedtak også der barnet ikke befinner seg i hjemmet bør presiseres i forarbeidene.

Departementet foreslår å innta i ny lov at et akuttvedtak etter dagens § 4-6 annet ledd skal defineres som en midlertidig omsorgsovertakelse. Bufetat, region øst mener at en slik presisering, i tillegg til de hensyn som nevnes av departementet, vil være med på å tydeliggjøre for barneverntjenesten det ansvaret de har for det enkelte barnet, også i en akutfase. For å ytterligere tydeliggjøre dette mener vi at det bør inntas en henvisning til ny § 5-4 *Ansvaret for barnet etter vedtak om omsorgsovertakelse* i ny § 4-2.

Departementet foreslår videre å hjemle adgangen til å fatte vedtak om midlertidig omsorgsovertakelse av nyfødte barn i samme bestemmelse som øvrige barn. Dette vil imidlertid medføre et svekket beviskrav. Bufetat, region øst er enig med departementet i at nyfødte barn bør gis det samme vern som andre barn i disse tilfellene, og at beviskravet derfor ikke bør være høyere enn for andre akuttvedtak om midlertidig omsorgsovertakelse. Vi ser heller ikke at det er noe grunn til å regulere adgangen for å fatte vedtak om midlertidig omsorgsovertakelse i en annen bestemmelse kun fordi det vil innebære at påtalemyndigheten også gis adgang til å fatte et slikt vedtak. At påtalemyndighetene gis adgang til å fatte vedtak om midlertidig omsorgsovertakelse også for nyfødte vurderes å bidra til å sikre at det til enhver tid vil være noen tilgjengelig som har myndighet til å fatte slike avgjørelser.

Vedtak om midlertidig flytteforbud

Departementet foreslår noen materielle endringer i bestemmelsene om midlertidig flytteforbud, herunder blant annet at barneverntjenesten innen seks uker må sende begjæring om tiltak til fylkesnemnda, og at vedtaket da består inntil saken er behandlet i nemnda. Det foreslås også å senke terskel for når det kan fattes vedtak om midlertidig flytteforbud.

Bufetat, region øst støtter departementets vurderinger og forslag til endringer i sin helhet.

Midlertidig akuttvedtak om plassering i institusjon av barn med alvorlige atferdsvansker

Det er ikke foreslått noen materielle endringer i bestemmelsen om akuttvedtak om plassering i institusjon av barn med alvorlige atferdsvansker.

Bufetat, region viser imidlertid til våre innspill om endring av ordlyden i grunnvilkåret i § 6-2 om at barnet skal ha vist *alvorlig utagerende atferd*, se side 19.

Høringsnotatets Kapittel 9 – Omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon *Vedtak om omsorgsovertakelse*

Departementet foreslår ingen materielle endringer i bestemmelsen om omsorgsovertakelse, men foreslår enkelte presiseringer og strukturelle endringer.

Ved omsorgsovertakelse av nyfødte foreslås det å slå sammen dagens § 4-8 og § 4-12 i en bestemmelse om vedtak om omsorgsovertakelse. Dagens § 4-8 forslås tatt inn i som ny bokstav e til g.

Barnevernslovutvalget foreslo å senke beviskravet for omsorgsovertakelse av nyfødte til alminnelig sannsynlighetsovervekt. Bufetat, region øst er enige i departementet om at omsorgsovertakelse av nyfødte barn er et særlig inngripende tiltak. Foreldrene har ikke fått mulighet til å vise sine omsorgsevner, og det er derfor nødvendig at barneverntjenesten foretar en fremtidsvurdering. Dette taler for at beviskravet overveiende sannsynlig skal videreføres i ny lov.

Det foreslås i ny § 5-1 første ledd, bokstav g) å videreføre dagens § 4-8 tredje ledd. I motsetning til forslaget § 5-2 første ledd, bokstav e) og f) er beviskravet i bokstav g) alminnelig sannsynlighetsovervekt. For å forhindre misforståelser om beviskravet i bestemmelsens bokstav g) mener vi denne bør flyttes til ny bokstav e), eventuelt at det presiseres at beviskravet her er alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Bestemmelsen som omhandler valg av plasseringssted er foreslått inn i ny § 5-3. Bestemmelsen er i all hovedsak en videreføring av gjeldende rett. Bestemmelsens første ledd, siste setning er foreslått formulert til *Fylkesnemnda kan i særskilte tilfeller også bestemme at barnet skal bo i et omsorgssenter, jf. Kapittel 11.*». Bufetat, region øst er enige i at det bør åpnes opp for plassering i omsorgssenter etter omsorgsovertakelse. Dette forutsetter imidlertid at omsorgssenteret er godkjent for formålet. Vi stiller likevel spørsmål til hvilke *særskilte tilfeller* departementet henviser til. Hva som ligger i *særskilte tilfeller* mener vi bør komme uttrykkelig frem av forarbeidene. Vi mener også det bør foretas en avklaring på om Bufetat i slike tilfeller vil ha en bistandsplikt. I så fall bør ordlyden i ny § 16-3 endres. Vi viser i denne forbindelse til våre innspill til høringsnotatets kapittel 20 *Statlig barnevernmyndighet*.

Departementet foreslår i hovedsak å videreføre bestemmelsen om iverksetting av vedtak om omsorgsovertakelse. Det foreslås imidlertid å presisere i bestemmelsens annet ledd at når et barn bortføres fra barneverntjenesten til en annen stat etter at det er truffet vedtak om omsorgsovertakelse, består vedtaket i ett år dersom barneverntjenesten har varslet politiet eller sendt en søknad om å få barnet tilbakeført til Norge.

Bufetat, region øst anser det som positivt at forslaget til ny barnevernslov i større grad enn gjeldende rett regulerer de forhold som følger av Haagkonvensjonen og støtter seg til departementets forslag.

Omsorgsansvar og foreldreansvar

Departementet foreslår å innta i ny § 5-4 hvem som har ansvaret for barnet etter vedtak om omsorgsovertakelse. Bufetat, region øst er enig med departementet i at en tydeliggjøring av hva som ligger i det å ha omsorgen for barnet og hva som ligger i det begrensede foreldreansvaret, vil være mer forutsigbart for de involverte parter, herunder barnets foreldre, men også for fosterforeldrene/institusjonen og barneverntjenesten selv.

Bufetat, region støtter seg derfor til departementets forslag. Bufetat, region øst mener imidlertid at det kan komme tydeligere frem at bestemmelsen gjelder tilsvarende for vedtak om midlertidig omsorgsovertakelse etter forslag til ny § 4-2.

Oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse

Departementet foreslår ikke å gå videre med barnevernslovutvalgets forslag om at barneverntjenesten skal kunne oppheve vedtak om omsorgsovertakelse. Dette begrunnes særlig i at et slikt vedtak har stor betydning for barnet og foreldrene, og vil bero på krevende vurderinger, også i saker der partene er enige. Departementet mener videre at sterke rettssikkerhetshensyn taler for at sakene skal behandles av en uavhengig instans som fylkesnemnda.

Bufetat, region øst har lest Bufdir sitt høringsinnspill til ny § 5-7. Bufetat, region øst tiltrer Bufdir sine innspill både hva gjelder adgangen til forenklet behandling etter ny § 14-15, innføring av tidsavhengig sperrefrist og at forslaget må ses i sammenheng med kravet i ny § 5-8 om barneverntjenestens plikt til å utarbeide plan for oppfølging.

Vedtak om fratakelse av foreldreansvar og oppheving av slike vedtak

Et vedtak om fratakelse av foreldreansvaret er et svært inngripende tiltak. Bufetat, region øst er enige med departementet og barnevernslovutvalget at vilkårene for fratakelse av foreldreansvar bør komme tydelig frem av loven. Vilårene for adgangen til å oppheve vedtak om fratakelse av foreldreansvar bør også fremgå tydelig i loven. Bufetat, region øst tiltrer derfor departementets forslag om fastsettelse av vilkår i begge tilfellene. Bufetat, region øst støtter seg også til departementets forslag om å innta en sperrefrist på 12 måneder i disse sakene.

Vedtak om adopsjon

Departementet foreslår enkelte endringer i bestemmelsen om vedtak om adopsjon, herunder å flytte hensynet til barnets beste, og å omformulere slik at det fremgår av bestemmelsen «*at det foreligger særlige tungtveiende grunner som tilsier at adopsjon vil være til barnets beste*». Videre foreslås det å endre ordlyden i dagens § 4-20 tredje ledd bokstav c) om at fosterforeldrene har «*vist seg skikket til å oppdra*» barnet som sitt eget.

Bufetat, region øst har ingen innsigelser mot de foreslåtte endringene og tiltrer departementets vurdering og forslag i sin helhet.

Høringsnotatets Kapittel 10 – Atferdstiltak

Begrepsbruk og anvendelsesområde for bestemmelsene om atferdstiltak

Departementet legger til grunn at det fremdeles vil være behov for bestemmelser som regulerer adgangen til å plassere barn i institusjon på grunnlag av barnets egen atferd eller handlinger, både med og uten samtykke fra barnet og foreldrene. Barnevernslovutvalget foreslo å endre begrepene i dagens barnevernlov til «*utsetter sin helse eller utvikling for alvorlig fare*».

Bufetat, region øst er langt på vei enige i de språklige endringene som er fortatt i forslaget til ny lov.

I likhet med departementet mener vi det fortsatt er behov for bestemmelser som regulerer adgangen til å plassere barn i institusjon på grunnlag av barnets egen atferd eller handlinger. Vi er også enige i at Barnevernslovutvalgets forslag til formulering vil medføre en uheldig utvidelse av anvendelsesområde da formuleringen vil åpne opp for at ungdom kan plasseres i institusjon av andre årsaker enn etter dagens bestemmelse, herunder eksempelvis selvskading. Helse- og omsorgstjenesters plikt til å yte forsvarlig helsehjelp og barneverntjenestens ansvar for å gi behandling i atferdsinstitusjoner skaper etter gjeldende rett uklarheter. Vi er enige med departementet i at utvalgets formulering vil gjøre dette skillet enda mer uklart.

Behovet for plassering i atferdsinstitusjon knytter seg opp til at barnet har behov for behandling, jfr. forslaget § 6-2 annet ledd. Vi er kjent med at behandlingsbegrepet i barnevernloven har vært tematisert. Vi er også kjent med at Bufdir foreslår å erstatte behandlingsbegrepet i barnevernloven med «systematisk endringsarbeid», eller et annet lignende begrep. Dette begrunnes med at behandlingsbegrepet i for stor grad gir assosiasjoner til helse- og omsorgstjenesters plikt til å yte forsvarlig helsehjelp. Alternativt foreslår Bufdir å erstatte begrepet med barnevernsfaglig behandling.

Vi støtter Bufdirs intensjon med å tydeligere avgrense barnevernets behandlingstiltak fra helse- og omsorgstjenesters helsemessige behandling. Vi mener imidlertid at det ikke vil være hensiktsmessig å bytte ut begrepet mot andre uttrykk som oppfattes uklare. Vi synes at Bufdirs forslag om å tydeliggjøre behandlingsbegrepet i barnevernloven gjennom å erstatte begrepet med *barnevernsfaglig behandling* vil kunne være dekkende. Det vil opprettholde nødvendig hjemler både for hvordan kommunene tenker på plassering av barn i institusjon og hvordan de institusjonsansatte tenker på sin oppgave overfor barna som bor der. Barn i institusjon er i behov av en målrettet miljøterapeutisk og metodisk tilnærming.

Videre ser vi at det er få, om noen, barn i omsorgs-, atferds- eller akuttinstitusjoner i Norge som ikke har omfattende behov for bistand og hjelp, både fra barnevernet og andre instanser. Bakgrunnen for skillet mellom omsorg og behandling som ble innført i ny barnevernlov i 1992 er etter vårt syn ikke gjeldende i dag. For barn i omsorgs- og atferdsinstitusjonene vil de behandlingsrettende tiltakene være av en mer langvarig art, og avhengig av det enkelte barns særlige utfordringer og behov. For akuttinstitusjonen vil de behandlingsrettede tiltakene i all hovedsak handle om stabilisering og trygging av barnet i en akutfase.

Ut fra dette mener vi at begrep om barnevernsfaglig behandling må beholdes i ny barnevernslov og i større grad enn i dagens lov omtales i sammenheng med krav om å yte omsorg. Det bør ikke isolert omfatte atferdsinstitusjonene. *Behandling*, slik det fremgår av forslaget til ny § 10-1, bør tolkes tilsvarende som *behandling* i ny § 6-2.

Ved utarbeidelse av ny lov mener vi det er hensiktsmessig med en avklaring på om *behandling* etter forslaget til ny § 10-1 og ny § 6-2 skal tolkes på tilsvarende måte, og hva som ligger i begrepets innhold i et barnevernsfaglig perspektiv.

Vedtak om plassering i atferdsinstitusjon uten samtykke

I et forsøk på å tydeliggjøre bestemmelsen har departementet foreslått å erstatte dagens grunnvilkår med *alvorlig utagerende atferd*. For de fleste plasseringer etter § 4-24 vil denne formuleringen være dekkende. Departementet uttrykker at forslaget ikke er ment å endre menings- eller anvendelsesområdet for bestemmelsen. Vi er likevel bekymret for at endringen av grunnvilkåret vil kunne medføre at ulike typer atferdsuttrykk, som etter gjeldende rett vil falle inn under *alvorlige atferdsvansker*, ikke lenger vil falle inn under bestemmelsens anvendelsesområde. Dette kan illustreres med at gjentakende kriminalitet som for eksempel sedelighetsforbrytelser eller økonomiske forbrytelser som utføres på nett ikke nødvendigvis anses som utagerende, det samme vil kunne gjøre seg gjeldende for rusmiddelbruk. Videre er vi bekymret for at *utagerende atferd* fort kan bli relatert til de tilfellene der samfunnet må skjermes mot barnet i motsetning til at det er barnet som er i behov av behandling.

På bakgrunn av dette mener vi det bør vurderes nærmere hvilke konsekvenser endring av grunnvilkåret vil medføre, og om andre formuleringer vil kunne være mer dekkende, som for eksempel *alvorlige atferdsuttrykk*. Plassering i atferdsinstitusjon uten samtykke er et betydelig inngrep i den personlige frihet som krever en tydelig hjemmel i lov.

Bufetat, region øst ønsker også å påpeke behovet for en endring, eventuelt en avklaring av de alternative vilkårene «...ved å misbruke rusmidler over lengre tid...» og «...utpreget normløs atferd...».

Det er uklart hva som defineres som «over lengre tid» og hva som anses som «utpreget normløs atferd». For å sikre en tilstrekkelig tydelig hjemmel i lov bør det vurderes om ordlyden i de alternative vilkårene bør endres, i det meste bør eksempler på hva som anses som langvarig misbruk av rusmidler og hva som anses som utpreget normløs atferd komme tydelig frem av forarbeidene.

Videre støtter vi oss til høringssvaret fra Helse- og omsorgsdepartementet vedrørende bruken av begrepet *misbruk*. Hva som er bruk og hva som er misbruk er ikke tydelig definert, og den overordnende hensikten må være å avhjelpe barn som har et problematisk rusmiddelbruk.

Plassering i institusjon når det er fare for at barnet kan utnyttes til menneskehandel

Bufetat, region øst støtter seg til de endringene som foreslås av departementet for adgangen til å plassere i institusjon når det er fare for at barnet kan utnyttes til menneskehandel. I likhet med Bufdir mener vi at en oppsplitting av de nåværende bestemmelsene om menneskehandel i tre ulike kapitler kan fremstå som fragmentert og uoversiktlig og tiltrer deres forslag om det bør settes inn henvisninger i lovteksten.

I tillegg mener vi det er unaturlig å plassere bestemmelsen om *Vedtak om plassering i institusjon når det er fare for at barnet kan utnyttes til menneskehandel*, jfr. forslaget til ny § 6-4, i kapitlet som omhandler atferdstiltak. Vi ser imidlertid at det heller ikke er noen annen plass det vil være naturlig at bestemmelsen reguleres, likevel vurderes akuttkapitlet å være en bedre plassering enn i kapitlet om atferdstiltak. Plassering i disse institusjonene har et større preg av akutt, og vilkårene for plassering er ikke knyttet opp til barnets egne atferdsuttrykk i den grad dagens § 4-24 er.

Høringsnotatets Kapittel 11 – Samvær og kontakt etter omsorgsovertakelse

Rett til samvær

Departementet foreslår i ny § 7-1 å videreføre retten til samvær slik den fremgår av dagens § 4-19. Det presiseres at foreldre som ikke har del i foreldreansvaret også vil falle inn under bestemmelsen om foreldres rett til samvær, tilsvarende slik de gjør etter gjeldende rett. Videre foreslås det i bestemmelsen annet ledd å utvide kretsen av personer som kan få samvær med barnet, herunder at denne skal omfatte søsken som barnet har et etablert familieliv med.

Bufetat, region øst støtter seg til departementet forslag om å presisere nærmere at barn og foreldre, og barnet og barnets søsken har rett til samvær med hverandre, og er positive til at også søsken gis en rett til samvær med hverandre.

I høringsnotatets 11.4.2.2 *Rett til samvær for søsken* skriver departementet at de mener at en ny og moderne barnevernslov bør legge større vekt på barns reelle tilknytning til søsknene, og mindre vekt på de biologiske båndene. Dette medfører at halv- og stesøsken også ville kunne ha en rett til samvær så lenge de har bodd sammen i en viss periode, og har en nær tilknytning til hverandre. Bufetat, region øst er glad for at det i ny barnevernslov legges til grunn et utvidet syn på familien, slik dette praktiseres av EMD og er fortolket til av barnekomiteen. Når det gjelder andre nærstående som barnet kan ha hatt en tilsvarende tilknytning og relasjon til foreslås det imidlertid ikke å lovhjemle en rett til samvær. Bufetat, region øst ser behovet for å avgrense kretsen av personer som har rett på samvær for å forhindre en økning i prosesser som ikke vil være til barnets beste. Likevel mener vi det er uheldig at kretsen av personer som kan kreve at fylkesnemnda avgjør om de skal ha rett til samvær med barnet, avgrenses til de som har «*ivaretatt omsorgen for barnet før omsorgsovertakelse*», jfr. forslaget til ny § 7-2 fjerde ledd.

Bufetat, region øst er enige med barnevernslovutvalget i at også andre nærstående bør ha en rett til samvær, eller i det minste en adgang til å kreve at fylkesnemnda vurderer om de har en rett til samvær. Vi syns det er uheldig at «*andre som barnet har en nær tilknytning til*», herunder for eksempel besteforeldre, tanter eller onkler kun kan kreve at fylkesnemnda tar stilling til dette i tilfeller hvor en av eller begge

foreldrene er døde eller dersom det er fastsatt et svært begrenset samvær mellom barnet og foreldrene, jfr. forslaget til ny § 7-2 femte ledd.

Bufetat, region øst forslår derfor at bestemmelsen fjerde ledd også innebefatter andre nærstående, og ikke avgrenses til de som har ivaretatt omsorgen for barnet. Vi vurderer at dette vil være mer i samsvar med EMDs fortolkning av retten til familieliv i EMK art. 8, barnekonvensjonen og retten til familieliv slik den fremgår av grl. § 102.

Uavhengig av om personer barnet har hatt en nærtilknytning til inntas i bestemmelsens fjerde ledd eller ikke, mener vi det bør komme tydelig frem av forarbeidene hva som ligger i «*nær tilknytning*» og «*ivaretatt omsorgen for barnet før omsorgsovertakelsen*».

I høringsnotatets kapittel 11.4.2 vurderes det hvem som skal ha kompetanse til å treffe vedtak om samvær. Bufetat, region øst er enige at vedtakskompetansen fortsatt skal ligge til fylkesnemnda. Behovet for å sikre de samme rettsikkerhetsgarantier i behandlingen av samværsrett for søsken og andre nærstående som for foreldre, taler for at det er fylkesnemnda, og ikke barneverntjenesten som skal vurdere denne retten.

Ved fylkesnemndas fastsettelse av samvær viser departementet til et behov for å presisere i bestemmelsen at fastsettelse av samværet skal baseres på en konkret vurdering av det enkelte barnets behov. Bufetat, region øst støtter seg til denne vurderingen og mener at momentene som trekkes frem av OsloMet, vektningen av disse og vurderingen av den totale samværsbelastningen og møtevirksomheten opp mot andre forpliktelser barnet har, bør komme frem i den kommende proposisjonen.

Bufetat, region øst støtter seg for øvrig til departementets forslag om å begrense adgangen til å kreve ny samværs sak behandlet av fylkesnemnda, jfr. ny § 7-2 sjetten ledd, samt at det lovhjemles en plikt for barneverntjenesten å utarbeide en plan for gjennomføring av samvær og kontakt, jfr. forslaget til ny § 7-3. Vi er også positive til at det fremgår av ny barnevernslov at barneverntjenesten har adgang til å legge til rette for mer samvær enn det som fylkesnemnda har fastsatt, så fremt dette ikke strider mot nemndas vedtak.

Høringsnotatets Kapittel 12 – Oppfølging av barn og foreldre

Bufetat, region øst er opptatt av at oppfølgingen av barn og foreldre, og de planene som utarbeides skal være i tråd med fagfeltets gjeldende kunnskap om risiko- og beskyttelsesfaktorer for barn og deres familier og annen forskningsbasert kunnskap.

Vi mener ordlyden i de ulike bestemmelsene i forslaget til kapittel 8 i ny barnevernslov er god, og langt på vei setter et minstekrav til hva slike planer bør inneholde. Likevel ser vi et behov for at det utarbeides veiledere eller retningslinjer som utdyper dette nærmere slik at dette ikke blir for tilfeldig og opp til hver enkelt barneverntjeneste eller region å vurdere.

Før vi går nærmere inn på våre innspill til de foreslåtte bestemmelsene i ny barnevernslov kapittel 8, vil vi løfte frem et behov for endring i forslaget til ny § 8-11 *Oppfølging etter vedtak om opphold i institusjon når det er fare for menneskehandel*. Departementet foreslår ikke å innta et krav om at barneverntjenesten skal utarbeide en plan i disse sakene. Det er uklart for Bufetat, region øst hva bakgrunnen for dette er.

Dette er barn, som på plasseringstidspunktet, ofte er i en svært uavklart situasjon. Dette kan for eksempel knytte seg til risikoen for at barnet blir utnyttet, om barnet har lovlig opphold i Norge eller ikke, ivaretagelse av deres rettigheter mens de bor i institusjonen samtidig som hensynet til barnets beskyttelsesbehov må ivaretas, herunder særlig deres rett til skolegang, rett til å få delta i fritidsaktiviteter og å være med venner, ha besøk mm., med mindre dette er avskåret i nemndas vedtak.

Bufetat, region øst mener det i disse sakene er et stort behov for en plan som sier noe om områdene nevnt over, og ikke minst plan for barnet etter institusjonsoppholdet. Det anbefales på det sterkeste at det også stilles et krav til at barneverntjenestene utarbeider en plan etter vedtak om opphold i institusjon når det er fare for utnyttelse til menneskehandel.

Oppfølging og planer etter tiltak – overordnet struktur

Departementet foreslår å samle alle bestemmelsene om barneverntjenesten oppfølging av barn og foreldre etter at tiltak er iverksatt i et eget kapittel. Viktigheten av å vurdere om iverksatte tiltak fungerer etter hensikten, eller om det er behov for andre tiltak, ses ekstra tydelig i de sakene der barnet har sammensatte behov, herunder særlig knyttet til barnets helsebehov. Vi ser at tydelige planer, i tillegg til evalueringer, er viktige virkemidler for å sikre at slike vurderinger tas.

Bufetat, region øst er positive til at barneverntjenestens ansvar for oppfølging av barn og foreldre kommer tydelig frem i loven. Vi er også enige i de strukturelle endringene som foreslås om å knytte hjemmelen for planarbeid opp mot de ulike tiltakene.

Departementet avgrensner kapitlet om oppfølging av barn og foreldre til de tilfellene der tiltak er iverksatt. Som nevnt tidligere mener Bufetat, region øst at det også bør stilles krav til at barneverntjenestens utarbeider en plan for undersøkelsessaken. Departementet foreslår i denne henseende i stedet å formulere i ny § 2-2 tredje ledd at *Undersøkelsen skal gjennomføres systematisk og grundig nok til å avgjøre om det er nødvendig å iverksette tiltak etter loven*. Om formuleringen sies det at det i dette ligger et krav om at barneverntjenesten skal utarbeide planer for undersøkelsessakene. Bufetat, region øst mener at det bør være et tilsvarende tydelig krav til utarbeidelse av plan i undersøkelsessakene, og at det hadde vært naturlig å hjemle dette i kapitlet der barneverntjenestens plikt til å utarbeide planer kommer frem.

I likhet med departementet mener Bufetat, region øst det er viktig å sikre barns rett til medvirkning i utarbeidelsen av de ulike planene, og at dette blir dokumentert. Bufetat, region øst mener forslaget til ny § 12-4 *Dokumentasjon av barns medvirkning og barnets beste* bør endres slik at den ikke bare gjelder ved vedtak, men ved beslutninger som berører barnet, se nærmere redegjørelse av våre innspill til høringsnotatets kapittel 16 *Saksbehandlingsregler* på side 35. Ved en slik endring vil man i større grad kunne sikre at barnets rett til medvirkning og barnets beste også ivaretas i utarbeidelse av de ulike planene.

Særlig om oppfølging og planer etter vedtak om hjelpetiltak

Bufetat, region øst er enige med departementet i at det er viktig å synliggjøre i lovteksten av barneverntjenesten må foreta systematisk og regelmessig vurdering av om hjelpen fungerer etter hensikten eller om det er behov for andre tiltak. Vi mener dette kommer tydelig frem i forslaget til ny lov.

Vår erfaring er at de tiltaksplanene og omsorgsplanene som utarbeides er alt for tilfeldig, og i stor grad preget av den enkelte saksbehandlers holdninger og kompetanse. Bufetat, region øst mener at en beskrivelse av hva slike planer skal inneholde bør komme tydelig frem av retningslinjer eller veiledere.

Særlig om oppfølging og planer etter vedtak om omsorgsovertakelse

Departementet foreslås i hovedsak å videreføre dagens § 4-16 om oppfølging etter omsorgsovertakelse i ny barnevernslov i ny § 8-6.

Bufetat, region øst er enige i at barneverntjenesten har, og bør ha et særskilt ansvar for oppfølging av foreldre etter vedtak om omsorgsovertakelse, og at det ikke er adgang til å legge deler av dette ansvaret over på andre offentlige organer.

Det er likevel slik at det er noen åpenbare etiske problemstillinger som gjør seg gjeldende vet at det er den instansen som har fratatt foreldrene omsorgen for barnet som også skal ha ansvaret for å følge foreldre opp med råd og veiledning, og hjelpe de med å få tilbake omsorgen for sine barn. Vi ser noen åpenbare utfordringer med dette som kan medføre at intensjonen i lovforslaget ikke når frem, og da særlig relatert til konfliktnivået som ofte er til stede i disse sakene. Dette er svært krevende for foreldre og barneverntjeneste å forholde seg til.

Det har blitt drøftet hvorvidt det i barnevernloven skal opprettes støttepersonsordning som skal bistå foreldrene i møte med barneverntjenesten. Departementet foreslår ikke å gå videre med dette forslaget. Bufetat, region øst stiller seg bak departementets vurdering på dette området til tross for de utfordringene vi ser. Vår erfaring fra de tilfellene hvor barneverntjenesten for eksempel har engasjert en privat leverandør som en «trygghetsperson» har det vist seg at det kreves et særdeles godt samarbeid og en god koordinering av barneverntjenesten. Dette har i veldig mange tilfeller ikke latt seg gjennomføre på en god måte, noe som blant annet har medført at det har blitt svært uryddig i forhold til spørsmål om hvem som skal bestemme hva til hvilken tid. Forholdet til barneverntjenesten har i mange tilfeller også blitt ytterligere negativt forsterket. Formålet må være å legge til rette for at den enkelte saksbehandler oppleves som en trygghetsperson for barnet og foreldrene. Dette kan fort rotes til ved at nye aktører bringes på banen. En ordning om egen støtteperson vil kunne vanskeliggjøre kommunikasjonen mellom foreldre og barneverntjenesten ytterligere.

Vi mener at intensjonen i forslaget slik det fremkommer av ny §§ 8-5 og 8-6 er god, og at barneverntjenesten skal ha et overordnet ansvar i disse sakene. Likevel mener vi også at det er viktig å vurdere oppfølging av foreldre som har mistet omsorgen for sine barn, opp mot arbeidet som gjøres i det regjeringsoppnevnte utvalget som skal se på familieverntjenesten. Det bør vurderes å se nærmere på anbefalinger når det gjelder samarbeid og oppgavefordeling mellom familievernet og andre relevante offentlige tjenester, herunder også barneverntjenesten.

Særlig om oppfølging og plan etter akuttvedtak

Bufetat, region øst er positiv til at det lovfestes et krav til plan ved akuttvedtak. Vår erfaring er at mange barn blir boende lenge i akuttinstitusjoner i påvente av overføring til annen plasseringshjemmel og/eller ledig tiltak. Løpende akuttplaner er derfor særlig viktig, og vi mener at et krav om umiddelbart å starte arbeidet med en plan når det er fattet et akuttvedtak, kan bidra til at tiden barn blir boende i akutte tiltak kan kortes ned. *Innholdet* i en slik plan kan være noe fleksibelt, jfr. Bufdirs høringsinnspill som tar opp noen situasjoner hvor det ikke vil være hensiktsmessig med en «fullskala plan». Vi mener likevel at selve kravet om at det skal finnes en plan, vil være et riktig skritt for å sikre at akuttfasen for barn blir så kort om mulig.

Særlig om oppfølging og plan etter vedtak om ettervern

Bufetat, region øst støtter forslaget om tettere oppfølging av barn som mottar ettervern, og er glad for at det foreslås en egen hjemmel for plan ved vedtak om hjelpetiltak til ungdom over 18 år, jfr. forslaget til ny § 8-9.

Vi tror at dette kan bidra til en bedre samordning av tjenestene rundt den enkelte ungdommen og håper at det ved å innføre et krav om plan for ungdom som mottar ettervern vil føre til et bedre samarbeid mellom de aktuelle og nødvendige instansene rundt barnet på et tidligere tidspunkt og mer planmessig. Dette knytter seg særlig til forhold rundt skole, jobb, bolig, økonomi, kontakt med familie og nettverk med mer.

Vi mener også det er viktig at barneverntjenesten så tidlig som mulig har en plan for hva målet med ettervernet er. Vi mener planen for ettervern bør inneholde en langsiktig beskrivelse formålet, og også hva som skal skje etter endt ettervernstiltak. En nærmere spesifisering av innholdet i planene som skal

utarbeides bør som nevnt tydeliggjøres i retningslinjer eller veiledere, hva innholdet i en slik plan skal være bør også ses i sammenheng med de områdene Bufdir nevner i sitt høringsinnspill i tilknytning til krav til innholdet i undersøkelsen, jfr. Bufdirs høringsinnspill side 8.

Som nevnt under kapittelet om hjelpetiltak er vi positive til at det presiseres i ny § 3-6 at ungdommen må har et særlig behov for hjelp fra *barnevernet*, og at dette kan bidra til å øke bevisstheten rundt andre instansers ansvar for denne gruppen barn. Også der det fattes et vedtak om ettervern mener vi det er behov for en nærmere vurdering av andre instansers ansvar. Barn som mottar ettervernstiltak, i likhet med andre barn under barnevernets omsorg har ofte rett på ytelser fra flere tjenester, herunder særlig helse- og omsorgstjenester, og for ungdom over 18 – fra NAV.

Bufetat, region øst opplever det som gjentakende for ungdom som skal over i ettervern at det er usikkerhet rundt den økonomiske bistanden ungdommen har krav på. I forslaget til ny § 8-10 siste setning foreslås det å innta at barneverntjenesten som en del av oppfølgingen skal formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser dersom ungdommen ønsker det. At ungdommen må ønske formidling av kontakt med øvrige hjelpeinstanser kan imidlertid bli en utfordring i flere av disse sakene. Barneverntjenestens veiledning av ungdommen vil da være vesentlig for å sikre at ungdommen får riktig hjelp. Bufetat, region øst mener at det ved utarbeidelse av plan, og ikke bare ved oppfølgingen, bør komme frem at barneverntjenesten på selvstendig grunnlag også må vurdere andre instansers ansvar, og ha en plikt til å bistå barnet i kontakten med dem dersom ungdommen ønsker det.

Høringsnotatets Kapittel 13 – Fosterhjem

Fosterforeldres stilling i ny barnevernslov

Departementet foreslår et eget kapittel for regulering av fosterhjem i ny barnevernslov, og at innholdet i flere av bestemmelsene i dagens fosterhjemsforskrift løftes inn i ny barnevernslov.

Bufetat, region øst er positive til at elementer fra fosterhjemsforskriften kommer inn i ny barnevernslov, og at dette reguleres i et eget kapittel. Vi mener dette vil tydeliggjøre styrke og løfte barn i fosterhjem sine rettigheter og synliggjøre både fosterhjem som tiltak og fosterforeldres status.

Vi er også glad for at barns rettigheter mens de bor i fosterhjem synliggjøres i ny barnevernslov i ny § 9-2.

Videre er vi enige i at det ikke automatisk skal gis partsrettigheter til fosterforeldre i en barnevernssak, og at reglene i forvaltningsloven om partsrettigheter i alle tilfeller vil gjøre seg gjeldende.

Under kapittel 13.2.3.4 i høringsnotatet viser departementet til at det heller ikke for foreldre er regulert nærmere deres partsstatus. Bufetat, region øst mener imidlertid at usikkerheten knyttet til fosterforeldres eventuelle partsstatus i en sak taler for en nærmere presisering i lovteksten.

Under bestemmelsene om samvær i forslaget til nytt kapittel 7 kan omsorgspersoner eller andre med nær tilknytning til barnet kreve at fylkesnemnda avgjør om de skal ha rett til samvær med barnet, jfr. forslaget til ny § 7-2. Søsken partsrettigheter i en samværs sak er også foreslått lovhjemlet i ny § 7-4. Av bestemmelsens annet ledd kommer det frem at søsken bare har rett til opplysninger som er nødvendig for at de skal kunne ivareta egne interesser i samværs saken.

Bufetat, region øst mener at tilsvarende formulering kunne vært benyttet overfor fosterforeldre og deres eventuelle partsstatus i forslaget til kapittel 9 om *Fosterhjem*. Eventuelt kunne det, på tilsvarende måte som for foreldre og barn, i kapittelet om saksbehandlingsregler, jfr. ny §§ 12- 2 og 12-3 vært inntatt en bestemmelse om at fosterforeldres partsstatus skal vurderes spesielt i saker om flytting, og derunder nærmere beskrevet hva dette innebar.

Bufetat, region øst mener at en presisering i lovteksten om at det skal vurderes om fosterforeldre skal være part i sak om flytting, eventuelt uttrykt i loven som en rett til å kreve at fylkesnemnda avgjør om de skal være part i sak vil være en positiv styrking av fosterforeldres rettigheter, og også medføre en plikt til at det blir foretatt en reel vurdering av om forvaltningslovens regler om partsstatus blir ivaretatt.

Generell opplæring for fosterforeldre

Departementet foreslås å lovhjemle kravet om valg og godkjenning av fosterhjem i ny § 9-5. Om en plikt til imot opplæring foreslås det at dette innfortolkes i kravet til godkjenning, og at de nærmere bestemmelser om dette fremkommer av forskrift.

Bufetat, region øst er enige med departementet i at det bør inntas et krav om at fosterforeldre skal ta imot generell opplæring før et barn flytter inn. Vi er også enige at det ved et slikt krav er nødvendig å åpne opp for at det kan gjøres unntak, for eksempel i tilfeller der barnet må plasseres raskt. Vi mener det er viktig at det fremkommer at det i disse tilfeller forutsettes at fosterforeldrene gjennomfører opplæringen etter barnet har flyttet inn.

Vi er også enige at det ikke skal åpnes opp for unntak grunnet fosterforeldrenes real- eller formalkompetanse.

Høringsnotatets Kapittel 14 – Barnevernsinstitusjoner med mer

Før vi det gis en nærmere gjennomgang av innspill til ny kapittel 10 om barnevernsinstitusjoner m.m. ønsker vi å løfte et behov for at det i kapittel 10 i ny barnevernlov også inntas en bestemmelse om barneverninstitusjoner plikt til å samarbeid med andre instanser, tilsvarende forslaget til ny § 15-6 om barneverntjenestens samarbeidsplikt. Bufetat, region øst mener en tydeligere samarbeidsplikt også for det øvrige barnevernet, herunder særlig for barnevernsinstitusjonene og deres samarbeid både på individ- og systemnivå med for eksempel skole, kommunale helsetjenester og spesialisthelsetjenester vil kunne bidra til en økt bevisstgjøring av behovet for samarbeid mellom institusjonen og andre offentlige instanser, og dermed sikre at barn i institusjon sine rettigheter ivaretas i større grad. Bufetat, region øst mener det bør vurderes om en slik plikt bør inntas i forslaget til nytt kapittel 10 i ny barnevernlov.

Rettigheter og bruk av tvang i barnevernsinstitusjon

For å øke barns rettsikkerhet foreslår departementet å løfte inn i loven sentrale bestemmelser om barns rettigheter ved bruk av tvang og andre inngrep i barnets personlige frihet som i dag fremgår av rettighetsforskriften.

Legalitetsprinsippet tilsier at inngrep i den personlige frihet bør fremgå direkte av loven, og ikke i forskrift. Bufetat, region øst er positive til at barns rettigheter og adgangen til å benytte seg av tvang under opphold i institusjon tydeliggjøres i loven og inntas i lovs form.

I det videre vil Bufetat, region øst knytte våre innspill til barns rettigheter og bruk av tvang opp mot de enkelte bestemmelsene som foreslås i lovens kapittel 10.

Ny § 10-1

Bufetat, region øst støtter seg til at det innledningsvis i nytt kapittel 10 å inntas en bestemmelse om barneverninstitusjonens ansvar, herunder barns rettigheter mens de oppholder seg i institusjon jfr. ny § 10-1. Vi ser at det er behov for å utpeke barnevernsinstitusjonen som pliktsubjekt i bestemmelsen, men mener likevel departementet bør vurdere å endre formuleringen i bestemmelsen tilsvarende ordlyden i forslaget til ny § 9-2 om barns rettigheter under opphold i fosterhjem. Vi mener formuleringen i forslaget til § 9-2 i større grad setter barnet i fokus og underbygger barnets posisjon.

Når det gjelder bestemmelsens siste del av første setning ..., *forsvarlig omsorg og behandling* viser vi til våre innspill til høringsnotatets kapittel 10 *Atferdstiltak om Begrepsbruk og anvendelsesområde for bestemmelsene om atferdstiltak*. Som nevnt tidligere mener vi det er uheldig at begrepet *behandling* blir brukt flere steder i loven med ulike betydning. Vi mener at begrepet *behandling* i ny § 10-1 skal ha samme betydning som begrepet *behandling* slik dette tolkes etter § 6-2, herunder en barnevernfaglig behandling. Barn som blir plassert i institusjon er i behov av behandling, herunder barnevernfaglig/tilnærmet behandling, enten dette er i en atferdsinstitusjon og relatert til atferdsproblematikken, eller om dette er i en omsorgs- eller akuttinstitusjon.

Med bakgrunn i dette støtter vi oss til departementets forslag til ny § 10-1 og mener det bør presiseres i forarbeidene hva som ligger i å gi barn i institusjon behandling.

Ny § 10-2

Bestemmelsens første ledd er en videreføring av flere av bestemmelsene i rettighetsforskriftens kapittel 2. Vilklårene for å kunne begrense barns rettigheter mens det oppholder seg i institusjonen foreslås tatt inn i bestemmelsen annet ledd og er en videreføring av adgangen etter gjeldende rett som følger av rettighetsforskriftens bestemmelser.

Bufetat, region øst mener forslaget til bestemmelsen annet ledd fremstår som noe uklar hva gjelder de ulike ansvarsgrunnlagene. Slik bestemmelsen er foreslått formulert kan det se ut til at barnets alder og modenhet er et selvstendig vilkår, og ikke et moment i vurderingen av hva som ligger i omsorgsansvaret, slik dette er forstått etter gjeldende rett. For å tydeliggjøre hvilke ansvarsgrunnlag man kan begrunne begrensninger i barns rettigheter i, anbefaler vi at disse fremgår av lovteksten, og at momentene, herunder for eksempel barnets alder og modenhet, fremgår av forskrift.

I ny § 10-2 tredje ledd foreslås det en delvis videreføring av rettighetsforskriften § 3 annet ledd. Ny § 10-2 lovfester barnets rett til å ha kontakt med advokat, barneverntjeneste, tilsynsmyndighet, helsepersonell som er beboerens behandler, prest, annen sjelesørger eller lignende.

Vi vet at rekrutteringsarbeid til voldelig ekstremisme gjerne skjer via internett og sosiale medier for både islamistiske og høyreekstreme grupper. Likevel er direkte kontakt ofte nødvendig for rekruttering.¹⁰ Bufetat, region øst mener på ingen måte at man skal ha adgang til å nekte barn kontakt med prest, annen sjelesørger eller lignende. Som et ledd i å forebygge tilvekst til ekstreme miljøer, og å forebygge radikaliserings og rekruttering, jfr. handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme¹¹, mener vi likevel at det bør være rom for å nekte barn å ha kontakt med bestemte prester, sjelesørger eller andre bestemte personer dersom kontakt vil være skadelig for barnet. Bufetat, region øst håper derfor departementet i forarbeidene og i merknaden til § 10-2 tredje ledd kan klargjøre institusjonens handlingsrom i slike tilfeller noe nærmere.

Ny §§ 10-3 og 10-4

Departementet foreslår å dele kravet til forebygging og kravet til forholdsmessighet i to bestemmelser. Bufetat, region øst er positive til at vilklårene slik de fremgår av rettighetsforskriftens § 12 fremgår av to ulike bestemmelser. Dette kan bidra til en tydeliggjøring av skillet på forebygging i et enkeltperspektiv og forebygging i et systemperspektiv.

Til ny § 10-4 siste ledd foreslås det å innta et generelt forbud mot bruk av fysisk tvang eller makt mot barn i straffe-, behandlings- eller oppdragelsesøyemed. I høringsnotatet henvises til straffeloven, samt

¹⁰ Kunnskapsportalen – www.utveier.no. RVTS Øst i samarbeid med Helsedirektoratet, Kriminalomsorgen og Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP).

¹¹ Justis- og beredskapsdepartementet, 2014. Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.

barneloven § 30. Bufetat, region øst mener at det i ny barnevernslov, på like linje med barneloven, bør komme frem at heller ikke barnets psykiske helse skal utsettes for skade eller fare.

Ny § 10-5

Departementet forslår å innta i § 10-5 første ledd at «*Kortvarig fastholding eller bortvisning fra fellesrom kan brukes når det er nødvendig for at institusjonen skal kunne gi forsvarlig omsorg, eller for å ivareta trygghet og trivsel for alle på institusjonen.* Dette er en videreføring av rettighetsforskriften § 13 siste setning. Bufetat, region øst er enige i at adgangen til mindre inngripende fysisk tvang eller makt bør fremgå av loven.

Etter gjeldende rett ligger det i *bortvisning* at de ansatte også har adgang til å lede barnet bort fra fellesrommet dersom det er nødvendig. Det å lede barnet bort fra fellesrom er en av flere muligheter som ligger i adgangen som fremkommer av rettighetsforskriften § 13. Vi er støtter departementets forslag om å videreføre begrepet *bortvisning* i ny lov. Vi mener at handlingsrommet ved bortvisning er videre enn handlingsrommet ved en adgang til å *lede bort*. Denne adgangen bør likevel fremgå i forarbeidene, eller i forskrift.

Ny § 10-6

Departementet foreslår å samle bestemmelsene som fremkommer av rettighetsforskriften §§ 15 til 19 om blant annet kroppsvisitasjon, kommunikasjonskontroll og rusmiddeltesting i ny § 10-6.

Ny § 10-6 annet ledd gir en utvidet adgang til kontroll av post enn det som følger av gjeldende rett. Bufetat, region øst er positive til denne endringen og støtter seg til departementets vurderinger.

Videre forslås det å åpne opp for at rusmiddeltesting kan gjøres av flere typer biologisk materiale. Dette medfører at det for eksempel er adgang til å avlegge rusmiddeltest ved å levere spytt- eller hårprøve. Bufetat, region øst er enige i dette forslaget. Å avlegge en spyttprøve vil være mindre belastende for barnet det gjelder. Vi støtter oss derfor til denne endringen.

Knyttet til bestemmelsens femte ledd om rusmiddeltesting savner Bufetat, region øst regulering av samtykkekompetanse for barn under 15 år i omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. Etter gjeldende rett skal Bufetat samtykke ved rusmiddeltesting av disse barna, jfr. rettighetsforskriften § 19 første ledd, nest siste setning. Dette bør fremgå av ny § 10-6.

Ny § 10-7

Adgangen til å benytte særskilt tvang overfor barn som oppholder seg i atferdsinstitusjon er i all hovedsak en videreføring av gjeldende rett, men med enkelte språklige endringer.

Bufetat, region øst tiltrer departementets forslag, og mener det er viktig at disse fremkommer direkte av loven, i en egen bestemmelse.

Ordlyden som foreslås i ny § 10-7 bokstav a er en delvis videreføring av rettighetsforskriften § 22. Bufetat, region øst mener at det i ny § 10-7 på tilsvarende måte som i rettighetsforskriften § 22 og dagens barnevernslov § 5-9 bør komme tydeligere frem at institusjonen har adgang til å begrense barnets adgang til å *forlate* institusjonsområdet. Å begrense barnets adgang til å forlate institusjonsområdet er et betydelig inngrep i den personlige frihet, og krever en tilstrekkelig klar hjemmel.

Ny § 10-8

Departementet foreslås å innta i ny lov § 10-8 at institusjonen skal iverksette de beskyttelsestiltakene som fylkesnemnda har fastsatt for å hindre at barnet får kontakt med personer som kan ønske å utnytte barnet til menneskehandel.

Dette er en videreføring av barnevernloven § 5-9 femte ledd. Adgangen til å iverksette slike omfattende beskyttelsestiltak må fremkomme direkte av loven. Vi ønsker i tillegg å løfte et par utfordringer som vi ser kan avhjelpes ved en enda tydeligere hjemmel i lov.

Vi har sett flere tilfeller av vedtak fra fylkesnemnda hvor adgangen til å iverksette beskyttelsestiltakene som fremgår av dagens § 5-9 verken er drøftet eller benyttet seg av. I noen av vedtakene kan det se ut til at dette er en forglemmelse fra nemndas side, og i andre tilfeller er det bevisst og beskyttelsestiltakene vurdert som ikke nødvendig. Vi erfarer imidlertid at institusjonene som er godkjent for plassering etter denne hjemmelen har en praksis som tilsier at beskyttelsestiltakene som fremgår av § 5-9 gjelder, uavhengig av om dette er vedtatt av fylkesnemnda eller ikke. For eksempel ved at bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler ikke er tillatt i noen tilfeller.

Det forutsettes, både i tilknytning til ny § 10-7 og ny § 10-8, at de øvrige bestemmelsene om barns rettigheter og bruk av tvang gjelder tilsvarende ved plassering i institusjon for barn som mulig ofre for utnyttelse til menneskehandel, og ved atferdsplasseringene. Vi mener likevel at det, i hjemmelen for adgang til å plassere barn i institusjon ved fare for utnyttelse til menneskehandel, bør komme tydelig frem at det kun er i de tilfellene begrensningene er vedtatt av nemnda, at disse kan iverksettes. Dersom det ikke er vedtatt begrensninger i nemndas vedtak gjelder barns rettigheter, slik de fremgår av nytt kapittel 10 tilsvarende for disse barna. Slik omfattende bruk av tvang kan kun iverksettes med hjemmel i lov, og dette bør være tilstrekkelig tydelig.

Saksbehandling og klage om brudd på rettigheter og bruk av tvang i institusjoner

Departementet foreslår å løfte store deler av dagens rettighetsforskrifts kapittel 5 inn i ny barnevernslov. Ny § 10-9 er en lovfesting av rettighetsforskriften §§ 26 og 27, og medfører ingen endring i rettstilstanden.

Bufetat, region øst anser det som positivt at barn og foreldres klageadgang løftes inn i loven, og at klageadgangen knytter seg til både bruk av tvang og institusjonsdriften for øvrig.

Det henvises i høringsnotatet til presiseringen om at institusjonene bør foreta en skriftlig nedtegnelse av sentrale begrensninger i barns rettigheter som er begrunnet i ansvaret for å gi omsorg eller ansvaret for trygghet og trivsel i institusjonen. Bufetat, region øst mener denne presiseringen med fordel kan fremgå av ny § 10-9 annet ledd.

Både knyttet til saksbehandling og klageadgang, og knyttet til foregående kapittel og rettigheter og bruk av tvang savner Bufetat, region øst en nærmere omtale av dagens rettighetsforskrift § 20 om rømming og forsvinning fra institusjon, samt protokollføring av rømningsepisoder. Det kommer ikke frem av høringsnotatet hvorfor departementet ikke foreslår å innta også disse bestemmelsene i ny lov. Knyttet til ansvarsforhold ved rømming er det i flere saker usikkerhet rundt ansvaret for tilbakeføring, adgangen til å be/kreve politibistand etc. Bufetat, region øst mener at en tydeliggjøring i ny lov av også disse bestemmelsene kunne vært fordelaktig og bidratt til en tydeliggjøring av gjeldende rett.

Krav til kvalitet i barnevernsinstitusjoner

Departementet foreslår å innta flere av de sentrale bestemmelsene som i dag kommer frem av kvalitetsforskriften i en egen hjemmel i ny lov.

Bufetat, region øst er enige i at tydeligere hjemmel i lov øker rettssikkerhetsgarantiene til barn og ungdom i institusjon.

De foreslåtte endringene er en videreføring av gjeldende rett og Bufetat, region øst støtter seg til at kravene som omhandler kvalitet i barnevernsinstitusjoner fremkommer av loven. Bufetat, region øst har

imidlertid noen kommentarer til bestemmelsene som vi mener bør tas med videre inn i arbeidet med å revidere forskriftene på institusjonsområdet.

Vi viser i denne forbindelse til vårt høringsinnspill av 1. januar 2018 sendt til Bufdir om Innspill til behov for og forslag til endringer på institusjonsfeltet.

Det første gjelder kravet til differensiering og en tydelig målgruppe. Bufetat, region øst opplever det tidvis som utfordrende at plasseringshjemmel skal være avgjørende for hvilken målgruppe barnet tilhører. Bufetat mener at målgruppene i større grad må relateres til barnets behov, og ikke nødvendigvis til plasseringshjemmel slik dette praktiseres i dag.

Ved utarbeidelse av forskrift om kvalitet i barnevernsinstitusjoner mener vi det bør foretas en nærmere vurdering av hvordan en avgrensning kan gjøres i kravet til målgruppe uten å virke begrensende på valg av tiltak på en slik måte at det enkelte barnets beste ikke ivaretas.

Også når det gjelder kravet til kompetanse mener vi dette bør tydeliggjøres i større grad enn etter dagens regelverk. Både når det gjelder andelen faglærte i grunnbemanningen og hvilke utdanninger som kan sies å falle inn under andelen faglærte. Når det gjelder andelen faglærte i institusjon tilsier kompleksiteten i oppdraget at det bør stilles krav om at flere bør ha en formell utdanning. Dagens krav med 50 % andel faglærte vurderes å være for lav. Vi er imidlertid opptatt av det fortsatt må bero på en konkret skjønnsmessig vurdering hvilke utdanninger som faller inn under andelen faglærte, og denne vurderingen må se hen til hvilken målgruppe institusjonen skal ivareta.

Godkjenning og kvalitetssikring av barnevernsinstitusjoner

Vi leser både departementets og Bufdirs forslag til endring av godkjenning og kvalitetssikring av barnevernsinstitusjoner med stor interesse. Bufetat, region øst, har de siste fire årene hatt et bevisst utviklingsløp i arbeidet med godkjenning/kvalitetssikring, og etterfølgende kontroller av om vilkårene for godkjenning/kvalitetssikring er til stede.

Vi har bevisst skilt dette arbeidet fra øvrig drift av egne institusjoner og samhandlingen med private leverandører av barneverntjenester. Dette har vi gjort gjennom å samle ressursene som arbeider med godkjenning og kontroll i en egen enhet (seksjon) og med et eget mandat hvor seksjonssjef har regiondirektørens fullmakt for vedtak om godkjenning og bortfall av godkjenning. Vi har videre styrket notoriteten i arbeidet, gjennom kvalitetsutvikling av både kontrollmetodikk, rapporter og vedtak.

Vi synes det er riktig å gjøre endringer på dette området. Vi støtter forslagene om å innføre godkjenning også av statlige institusjoner. Selv om vi mener at vi med organisatoriske grep og utvikling av kontrollmetodikk i stor grad har sikret likebehandling av statlige og private institusjoner i dag, så mener vi at en felles godkjenningsordning vil bidra til større grad av like forutsetninger for drift av barnevernsinstitusjoner uavhengig av eierskap. Vi mener at dagens godkjenning av barnevernsinstitusjoner i stor grad kan videreføres for alle institusjoner, men at det er behov for å se på noen av vilkårene for godkjenning, herunder særlig kvalitetsforskriften § 5 om Krav til bemanning og de ansattes kompetanse med tilhørende føringer for hvilken kompetanse som anses å falle inn under definisjonen av faglært i barnevernsinstitusjoner. Det ser vi er et forskriftsspørsmål mer enn et lovspørsmål.

Hovedbegrunnelsen for en endring av godkjennings- og kvalitetssikringen av barnevernsinstitusjoner er å øke legitimitet og likebehandling i godkjenningsarbeidet og styrke reell kvalitetssikring og internkontroll med barnevernsinstitusjoners arbeid. Departementet foreslår å opprettholde at godkjenning og etterfølgende kontroller utføres av samme instans, imens Bufdir foreslår å skille dette. Vi ser fordeler og ulemper med begge forslagene. Dagens ordning med godkjenning og kvalitetssikring utført av de samme ressursene er ressurseffektiv da det er mulig å samle kompetanse, prosesser kan samkjøres og hvor

kjennskap til kontrollobjekter over tid kan vektlegges i kontrollarbeidet. Vi ser fordelene med å samle all godkjenning i landet til én organisasjon, da dette styrker mulighetene for reell likebehandling. Slik dagens barnevernmarked ser ut, med flere større eiere av barneverninstitusjoner, ville uansett samarbeidet mellom godkjenningsmyndighetene i Bufetat sine fem regioner og Barne- og familieetaten i Oslo kommune måtte øke betraktelig.

Vi støtter som nevnt endringen om at også statlige institusjoner skal godkjennes. Hvorvidt fullmakten til å fatte vedtak om godkjenning av barneverninstitusjon, etter forskrift, skal plasseres i Bufdir eller i Bufetat (v/ én region, jfr. departementets forslag) er etter vårt syn et spørsmål om hvor autonom eller ikke en godkjennings- og kontrollordning må/bør være sett opp mot både direktoratets funksjoner (fagdirektorat, etatsstyrer og kontraktseier) og Bufetats regioners funksjoner (drift av institusjon, innkjøp av barneverntjenester og oppfyllelse av bistandsplikten). Vi er av den mening at begge muligheter kan velges, ved at fullmakt/vedtaksmyndighet kan mandatfestes og habilitet sikres gjennom organisering i region.

Det som ikke drøftes av departementet eller direktoratet, når det gjelder godkjenning av institusjoner, er at godkjenning av barneverninstitusjoner også omfatter om lag 500-600 søknader/henvendelser om midlertidige plasseringer utenfor målgruppe, endringssøknader (midlertidige og permanente) og råd og veiledning i godkjenningsspørsmål på landsbasis. Dette er ofte godkjenningssøknader som av hensyn til pågående plasseringssaker må håndteres raskt, for eksempel i tilknytting til akuttvedtak eller behandling av saker i fylkesnemnda. Ved å lage tydeligere retningslinjer for ordinære godkjenninger og hvordan institusjoner skal håndtere midlertidige situasjoner uten å måtte søke om endring i godkjenning mener vi det er fullt mulig å redusere mengden søknader. Vi er av den oppfatning at disse søknadene bør avgjøres av samme vedtaksinstans som har gitt det opprinnelige godkjenningsvedtaket. Uavhengig av valg av plassering av godkjenningsmyndigheten, må det derfor dimensjoneres med tilstrekkelig kapasitet og kompetanse for slike henvendelser.

Bufdir foreslår å skille godkjenning og oppfølgende kontroll med godkjenningen, og hvor kvalitetssikringen fortsatt skal tilligge regionene i Bufetat. Vi støtter dette forslaget, men vi har innvendinger til direktoratets forslag til organisering av arbeidet. Bufdir anfører at «en løpende kvalitetskontroll og styrking av regionenes ansvar for kvalitet i tiltakene bedre kan ivaretas med å styrke styringen og interkontrollen med institusjonene, enn ved at en slik «følge med» funksjon legges til en godkjenningsmyndighet.»

Vi støtter direktoratets forslag om å gjøre endringer i kontrollarbeidet som styrker en større fortløpende internkontroll, fremfor kravet om én årlig kontroll. Fra et regionsperspektiv vil det imidlertid være en svekkelse av driftstyringen, om elementet av en mer uavhengig kvalitetskontroll opp mot gjeldende regelverk og normer skal legges til samme organisasjon som den som utfører den daglige oppfølgingen av driften i egne enheter. Det mener vi svekker det autoritative i styringsgrunnlaget, og øker risikoen for stor grad av sosialisering i styringen. Det vil heller ikke gi et tilstrekkelig balansert oppfølgingsgrunnlag for regionenes oppfølging av private institusjoner som en del av etatens tjenestetilbud til kommunene. Et vesentlig element i styrkingen av regiondirektørens styring og internkontroll med kvaliteten i de institusjonene som inngår i regionenes tjenestetilbud til kommunene – både de statlige og de private – vil være en selvstendig kontrollinstans vurderinger av vilkårene gitt i lov og forskrift. Det ser vi på som viktig for å sikre en styring og oppfølging som både har forutsetninger for å være «uhildet/habil» og som oppfattes å være forutsigbar, etterrettelig og etterprøvbare.

Kartlegging ved opphold på barnevernsinstitusjon

Barnevernslovutvalget foreslo ingen hjemmel for å kartlegge barn ved opphold på barnevernsinstitusjon. Departementet har imidlertid mottatt innspill på at det er behov for en klarere hjemmel for å kartlegge

barn under opphold i barnevernsinstitusjonene, slik at institusjonene kan justere tilbudet så det til enhver tid er forsvarlig.

På bakgrunn av dette foreslår departementet å innta en hjemmel i ny barnevernslov som gir institusjonene adgang til å kartlegge barn under oppholdet. Kartlegging uttales å ha til formål å tilrettelegge tilbudet for det enkelte barn, og kan foretas på ulike tidspunkter i et institusjonsforløp.

Bufetat, region øst er positive til at det formuleres en klarere hjemmel for å kartlegge barn under opphold på barnevernsinstitusjon. Vi mener at dette kan bidra til å sikre at barn får den hjelpen og det tilbudet de trenger utfra deres individuelle behov.

Departementet nevner på side 219 i høringsnotatet at det finnes flere kartleggingsverktøy som kan benyttes i statlige, kommunale og private institusjoner. For å sikre kvalitet i kartleggingen mener vi det i forarbeidene bør forutsettes, eller i det minste anbefales at institusjonene benytter seg av standardiserte anerkjente kartleggingsverktøy.

Departementet presiserer at forslaget om en ny hjemmel kun gjelder kartlegging under oppholdet på institusjon. Det henvises i denne forbindelse til at Bufetat, på grunn av sin bistandsplikt etter § 16-3 annet ledd vil ha hjemmel til å kartlegge barnets behov for å finne egnet institusjonsplass som atferdstiltak. Bufetat, region øst mener denne adgangen bør utvides til også å gjelde plassering i omsorgsinstitusjoner. Vi mener videre at de samme hensyn som gjør seg gjeldende ved kartlegging av barn under oppholdet i institusjonene gjelder også ved kartlegging av barn før institusjonsplassering, herunder behovet for en tilstrekkelig klar hjemmel i lov for å iverksette en kartlegging. Om behovet for en adgang til å kartlegge barns behov i forkant av institusjonsplassering og behovet for en tydeligere hjemmel i lov vises det til våre innspill til forslaget til ny § 16-3, se innspill til høringsnotatets kapittel 20 *Statlig barnevernmyndighet*.

Høringsnotatets Kapittel 15 – Omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere

Innledning

Forslaget fra departementet tilsvarende i all hovedsak dagens barnevernlov kapittel 5A og endringene er i stor grad språklige forenklinger av lovteksten.

Bestemmelsene som omhandler ivaretagelse av enslige mindreårige asylsøkere, jfr. gjeldende bvl. kapittel 5A, er relativt nye. Likevel savner vi i høringsforslaget en gjennomgang av bestemmelsene og en nærmere utredning av behovet for eventuelle endringer.

Som nevnt innledningsvis ønsker Bufetat, region øst å benytte seg av denne høringen til å løfte noen konkrete utfordringer vi mener ikke er tilstrekkelig regulert i dagens barnevernslov, og som det bør foretas en nærmere vurdering av om bør presiseres i ny barnevernlov. Vi ønsker også å benytte oss av denne høringen til å ytre en anbefaling om at omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år ved ankomst, tas inn i ny barnevernslov, jfr. vårt innspill i kapittelet *Innledende betraktninger*.

Før vi foretar en nærmere fremstilling av de utfordringene vi mener dagens barnevernlov ikke ivaretar i tilstrekkelig grad vil vi gi våre innspill de konkrete endringsforslagene som fremkommer av høringsnotatets kapittel 11.

Fjerning av samtykke for oversending av kartleggingsinformasjon ved bosetting

Departementet foreslår å fravike hovedregelen i forvaltningsloven om samtykke for oversending av opplysninger. Departementet mener at fjerning av hovedregelen om samtykke til oversending av opplysninger til bosettingsmyndigheter vil sikre en bedre bosetting av barn. I tillegg begrunnes det i et ønske om å harmonisere bestemmelsen med introduksjonsloven, da dagens § 5A-6 står i motstrid til denne.

Bufetat, region øst forstår departementets forslag som et forsøk på å løse praktiske utfordringer ved bosetting av enslige mindreårige asylsøkere. Vi stiller oss likevel spørrende til begrunnelsene for endringen. Etter vår oppfatning kan ikke hensyn begrunnet i praktiske utfordringer veie tyngre enn hensynet til barns rett til medvirkning og retten til at taushetsbelagte opplysninger ikke videreformidles.

På generelt grunnlag mener vi det er uheldig at unntakene fra taushetsplikten fravikes for en gruppe barn av hensyn begrunnet i harmonisering og praktiske utfordringer. Bufetat, region øst mener at kravet om barns samtykke til oversendelse av informasjon til bosettingsmyndigheter støtter opp under et styrket krav til medvirkning, ivaretagelse av rettssikkerhet og generelt en styrking av barneperspektivet som målet med ny barnevernslov er ment å ivareta.

Vi er enige med departementet i at det er viktig at bosettingsmyndighetene har tilgang til god informasjon om barnets situasjon og behov. Dette for å sikre at barnet bosettes på best mulig måte. Vi har imidlertid ikke erfaring med at det har vært en utfordring å innhente barns samtykke til oversendelse av omsorgssentrenes kartlegging til bosettingsmyndighetene. Dersom dette hadde vært en utfordring vurderer vi likevel at adgangen til å videreformidle taushetsbelagte opplysninger med hjemmel i dagens § 6-7 tredje ledd er tilstrekkelig for å sikre at barnet bosettes på best mulig måte.

Når det gjelder departementets begrunnelse med harmonisering med introduksjonsloven, ser ikke Bufetat, region øst behov for dette. Introduksjonsloven gjelder kun i begrenset grad for målgruppen enslige mindreårige under 15 år ved ankomst. Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram i henhold til lovens § 2 gjelder for nyankommet utlending mellom 18 og 55 år. Rett og plikt til deltakelse i gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap gjelder for utlending mellom 16 og 67 år. Dette innebærer at loven kun i unntakstilfeller gjelder for barn som kom til Norge før fylte 15 år. I alle tilfeller vurderer vi at det å begrunne endringene med at lovteksten i større grad må harmonere med introduksjonsloven undergraver noe av tilliten til at barnets beste skal være det grunnleggende hensyn i alle beslutninger rundt et barn.

Varsling til barneverntjenesten

Departementet mener henvisningene i dagens §§ 5A-3 annet ledd og 5A-6 annet ledd om at omsorgssentre skal varsle barneverntjenesten dersom barnet ikke kan ivaretas på tilfredsstillende måte i omsorgssenteret, er upresis, og foreslår å fjerne denne henvisningen i nytt kapittel 11 i ny barnevernslov.

Bufetat, region øst er enige i at henvisningen til at omsorgssentrene skal varsle barneverntjenesten i dagens lovregulering er ment å gjelde i spesielle tilfeller. Det er også slik denne adgangen har blitt praktisert. Vi er også enige med departementet i at det kan forventes at Bufetat tilpasser omsorgssentertilbudet til enslige mindreårige asylsøkere og deres særskilte utfordringer uten bistand fra kommunal barneverntjenesten.

Til sistnevnte mener vi likevel det bør komme tydelig frem av forarbeidene hva en slik tilpassing av omsorgssentertilbudet innebærer. Etter vår oppfatning bør en slik tilpasning av tilbudet rette seg mot de generelle særskilte utfordringene enslige mindreårige asylsøkere har. Tilpasning av omsorgssentertilbudet på enkeltindividnivå vil også ligge innenfor omsorgssentrenes ansvar, men da i en begrenset periode for eksempel dersom barnet blir sykt eller trenger tettere oppfølging.

Vi har bemerket oss at det i departementets presisering i kapittel 15.4 om Varsling til barneverntjenesten ikke lenger henvises til barn med spesielle behov, slik det gjør i Ot.prp.nr. 28 (2007-2008)¹², men at barneverntjenesten kan kontaktes dersom barnet har rusproblemer, alvorlige atferdsproblemer, der det er

¹² Ot.prp.nr. 28 (2007-2008) Om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barnverntjenester mv. (Omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere inntil bosetting eller retur), jfr. merknadene til § 5A-3.

mistanke om at barnet er utsatt for menneskehandel eller er i særlig behov for omsorg på grunn av lav alder.

De siste årene har Bufetat, region øst ved flere anledninger vært nødt til å opprette betydelig forsterkede tiltak for barn med spesielle behov i tilfeller hvor barneverntjenesten har henlagt melding uten undersøkelse eller avsluttet undersøkelsessak uten tiltak blant annet med begrunnelse i at enslige mindreårige asylsøkere skal ivaretas i omsorgssentrene. Tiltakene har i noen av tilfellene vært nødvendig å opprettholde i opptil to år. Den lange ventetiden skyldes i flere av sakene at det er vanskelig å få en kommune til å takke ja til bosetting barn med så omfattende behov, og i etterkant at det har vært nødvendig for barnets bosettingskommune å få tid til å opprette spesialiserte tiltak tilpasset det enkelte barns behov. Bufetat, region øst mener at det for disse barna kan stilles spørsmål til om barnas rettssikkerhet er ivare tatt ved at omsorgssentrene har sett seg nødt til å gå langt utover deres mandat og de krav som stilles til tydelig hjemmel i lov for omfattende inngrep i barns liv. Tilpasning av omsorgssentertilbudet for tilfeller tilsvarende dette mener vi er utenfor det Bufetat, ved innføring av kapittel 5A var tenkt å ivareta, og faller inn under *spesielle behov* eller *alvorlige atferdsproblemer* slik dette fremgår av merknadene til § 5A-3.¹³

Tilsvarende gjelder for en annen situasjon hvor det ble opprettet et eget tiltak i regi av Bufetat for ivaretagelse av et barns særskilte behov. Dette gjaldt ivaretagelsen av en enslig mindreårig jente under 15 år som kom til Norge med egne barn. Bufetat, region øst mente hennes, og hennes barns særskilte behov ikke kunne ivaretas innenfor rammene til et omsorgssenter og varslet lokal barneverntjeneste. Undersøkelsessaken ble henlagt uten tiltak.

Etter vår vurdering er disse to eksemplene kjernen i hva som ligger i *spesielle/særskilte behov*. At Bufetat har vært nødt til å opprette slike tiltak i egen regi utfordrer både forholdet til legalitetsprinsippet og rettssikkerheten til barna det gjelder.

En annen problemstilling knytter seg til barn som unndrar seg omsorg, og/eller som gjentatte ganger rømmer fra omsorgssentrene.

I Ot.prp.nr. 28 (2007-2008) spesifiserer departementet at «*Grunnlaget for barnets opphold på omsorgssenteret er at barnet selv og vergen ikke motsetter seg oppholdet. Dette medfører at dersom barnet ikke lenger ønsker å oppholde seg på omsorgssenteret, så vil omsorgssenteret i samarbeid med vergen måtte forsøke å motivere barnet til å endre syn. Dersom barnet opprettholder sitt syn eller rømmer, foreligger det en situasjon som etter forslaget pålegger omsorgssenteret å varsle barneverntjenesten for vurdering av om det bør iverksettes tiltak etter barnevernloven kapittel 4. Barneverntjenesten vil så, på samme måte som overfor andre barn, måtte vurdere barnets situasjon og behov for iverksettelse av tiltak*»¹⁴

Departementet viser i høringsnotatet til at omsorgsansvaret for et barn også omfatter ansvaret for å lete etter et barn som forsvinner fra omsorgssenteret. Vi er enige at omsorgssenterets ansvar for å lete etter barn som har forsvunnet er tilsvarende institusjonenes ansvar for å lete etter barn som har forsvunnet fra ordinære barnevernsinstitusjoner. En plass i et omsorgssenter er imidlertid et frivillig tilbud og det kan stilles spørsmål til om samtykke til plassering i omsorgssenter fortsatt er til stede i slike tilfeller. Omsorgssentrene eller Bufetat har heller ikke samme mulighet som barneverntjenesten til å bringe barn tilbake mot sin vilje.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ot.prp.nr. 28 (2007-2008) Om lov om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barnverntjenester mv. (Omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere inntil bosetting eller retur), jfr. kapittel 3.5.2

For å sikre at enslige mindreårige asylsøkere som rømmer eller forsvinner fra omsorgssentrene bringes tilbake til en trygg omsorgssituasjon er vi avhengig av en adgang til å varsle barneverntjenesten.

Terskelen for at enslige mindreårige barn skal få tilgang til andre deler av barnevernet er allerede svært høy, og vi er redd for at en fjerning av henvisning til barneverntjenesten i kapitlet om enslige mindreårige asylsøkere vil heve denne terskelen ytterligere og dermed i realiteten frata en gruppe barn rett til barnevernstiltak slik denne er formulert i dagens § 1-5 og i forslaget til ny § 1-4.

Uavhengig av om forslaget til departementet om å fjerne henvisningen om varsling til barneverntjenesten videreføres, mener vi det er behov for en tydeliggjøring av barneverntjenestens ansvar for enslige mindreårige asylsøkere. Dette for å sikre deres rett til barnevernstiltak tilsvarende som for andre barn i Norge. Vi mener videre det er behov for at det foretas en presisering av hva det er forventet at Bufetat skal ivareta, som kan sies å være innenfor rammene til et omsorgssenter.

I stedet for å fjerne henvisningen til barneverntjenesten i lovteksten, mener vi heller at det kan presiseres hvilke tilfeller omsorgssentrene skal varsle barneverntjenesten, og at barn med særskilte utfordringer også inntas i bestemmelsen. Hva som ligger i *særskilte utfordringer* bør fremkomme i forarbeidene.

Dersom departementet likevel skulle videreføre presiseringen inntatt i høringsnotatet om at Bufetat i all hovedsak skal ivareta alle barn, med de unntak som nevnes over, medfører dette at finansieringen på området sannsynligvis er for svak. Det bes i så fall om at det foretas en ny utredning av finansieringen av dette området. Med en erfaring om at barn i omsorgssenters har et større behov for oppfølging enn hva de hadde tidligere kan en slik utredning med fordel foretas på nytt uavhengig av formuleringen av Bufetat sitt ansvar i ny barnevernlov. Dagens omfang av 50 omsorgssenterplasser vurderes usannsynlig å drifte innenfor tildelt ramme.

Behov for, og ønske om endring av barnevernlovens kapittel 5A

Bufetat, region øst ønsker også å benytte denne høringen til å belyse de utfordringene vi mener ikke er godt nok ivaretatt etter gjeldende rett.

Det første handler om en tydeliggjøring i regelverket knyttet til enslige mindreårige asylsøkere som fyller 18 år mens de oppholder seg i omsorgssentrene.

Etter dagens § 5A-1 skal tilbudet i et omsorgssenter gjelde frem til barnet blir bosatt i en kommune eller forlater riket. Denne formuleringen er foreslått videreført i ny barnevernslov. Ordlyden i § 5A-1 tilsier at enslige mindreårige asylsøkere som fyller 18 år mens de bor i omsorgssentrene skal få bo der frem til de blir bosatt eller returnert.

Merknadene til § 5A-1 underbygger også dette da det spesifiseres at *«Enslige mindreårige asylsøkere som fyller 18 år mens de bor på senteret, skal ha anledning til å fortsette å bo der frem til de blir bosatt i en kommune eller forlater riket»*

Etter dagens praksis er det imidlertid slik at barn som fyller 18 år mens de bor i omsorgssentrene mister sin plass og får tilbud om overflytting til et av UDI sine mottak.

Bufetat, region øst mener flere forhold taler for at barn som fyller 18 år skal få fortsette å bo i omsorgssentrene. Dette kan ofte være snakk om søsken som får plass i omsorgssenter fordi yngre søsken er under 15 år ved ankomst, barn som har fått avslag og som venter på å bli returnert til hjemlandet eller barn som på det på grunn av sine omfattende behov tar lang tid å få bosatt. Vi mener at hensynet til barnet, og de utfordringene hver av disse situasjonene innebærer taler for at det skal være adgang til å fortsette å bo i omsorgssentrene frem til det blir bosatt eller returnert, slik ordlyden i § 5A-1 tilsier. Dette

harmoniserer også bedre med den utvidede adgangen til ettervern i barnevernet, slik dette er foreslått i ny barnevernlov.

Det andre forholdet Bufetat, region øst mener bør vurderes er adgangen til andre omsorgsløsninger enn omsorgssenter, hjemlet i kapittelet om enslige mindreårige asylsøkere. For mange enslige mindreårige asylsøkere vil et familiebasert botilbud vil kunne gi bedre og mer ivaretagende løsninger. Dette gjelder særlig de yngste barna, men et eventuelt tilbud bør likevel ikke begrenses ut fra barnets alder.

Vi mener det er viktig at en slik adgang ikke skal erstatte barneverntjenestens ansvar for barn som kommer til Norge og som har behov for tiltak i barnevernet for øvrig, for eksempel ved fosterhjemsplassing hos slekt eller nettverk, men en slik adgang vil kunne bidra til at Bufetat i større grad enn i dag kan gi et tilbud til nyankomne enslige mindreårige asylsøkere tilpasset det enkelte barns behov. Det forutsettes imidlertid at slike alternative omsorgsløsninger opprettes i regi av Bufetat, og at det stilles krav til kvalitet og forsvarlig tjenester på lik linje som med andre tiltak i barnevernet.

Til slutt ønsker vi å påpeke et behov for et tydeligere krav til kommunen ved bosetting av enslige mindreårige asylsøkere. Bufetat, region øst opplever gjentatte ganger at det tar lang tid å få en kommune til å takke ja til bosetting av barn med omfattende omsorgsbehov, deretter at det tar lang tid fra kommunen har akseptert bosetting til barnet faktisk blir bosatt i kommunen. At barn blir boende uforholdsmessig lenge i omsorgssentrene går på bekostning av barnets beste. Bufetat, region øst vurderer at forventningene til kommunen ved bosetting av enslige mindreårige asylsøkere bør fremgå av merknadene til ny § 11-8 i større grad enn i dag. I tillegg mener vi det bør foretas en vurdering av om det bør stilles tydeligere krav til kommunen ved bosetting av enslige mindreårige asylsøkere i ny § 11-8.

Høringsnotatets Kapittel 16 – Saksbehandlingsregler

Krav til dokumentasjon

Bufetat, region øst er enig med departementet om at grundig og god dokumentasjon er avgjørende for å ivareta partenes rettssikkerhet og for å kunne etterprøve avgjørelser i barnevernet. Departementet vurderer at det ikke skal inntas noe ytterligere krav til dokumentasjon utover det som allerede fremkommer av dagens barnevernlov § 6-3a. Dette begrunnes blant annet i at nye digitale løsninger, herunder DigiBarnevern i stor grad vil bidra til økt systematikk, bedre dokumentasjon og en mer enhetlig praksis.

Etter vår vurdering er det ikke tilstrekkelig at det henvises til saksbehandlingssystemer for å ivareta en så viktig rettssikkerhetsgaranti som kravet til dokumentasjon er. Relevante opplysninger og faglige vurderinger bør i høyeste grad være journalpliktig etter loven – for alle instanser som arbeider med barnevern.

Vi ønsker i likhet med Bufdir å understreke betydning av at kravet til dokumentasjon fremgår direkte av lovteksten, og stiller oss bak Bufdir sitt høringsinnspill.

Departementet foreslås å endre dagens § 6-3 a slik at kravet om at dokumentasjon av barnets mening skal fremgå av vedtak, også skal gjelde for Barne-, ungdoms- og familieetaten, jfr. forslaget til ny § 12-4. Bufetat, region øst er positive at det stilles krav til at vår dokumentasjon av barnets mening og hvilken vekt den er tillagt. Vi er imidlertid usikre på om departementets hensikt, slik den formuleres i høringsnotatet, vil ivaretas. Ved formidling av plass i institusjon, fosterhjem eller omsorgssenter, eller ved formidling av hjelpetiltak fatter ikke Bufetat vedtak. Dette er administrative beslutninger som ikke vil falle inn under ordlyden i loven. Sett bort fra oppfølgingsvedtakene som fattes av Bufetat overfor enslige mindreårige asylsøkere seks uker etter ankomst vil ikke hjemmelen ha noen materiell betydning for Bufetat.

Vi forslår derfor at formuleringen i forslaget til § 12-4 endres slik at også Bufetat sine beslutninger hva gjelder formidling av plass etter henvisning fra kommunene dekkes av bestemmelsen.

Barns partsrettigheter

Departementet foreslår at hovedregelen om barns partsrettigheter videreføres. Bufetat, region øst er meget kritisk til at barns partsrettigheter senkes til 12 år slik det ble foreslått av Barnevernslovutvalget.

Vi er derfor enige i departementets forslag om å videreføre hovedregelen om at barn gis partsstatus fra fylte 15 år. Vi er imidlertid positive til endringen om at partsrettigheter kan gis før fylte 15 år *dersom hensynet til barnet tilsier det*, og ikke bare i særskilte tilfeller slik det fremkommer av dagens § 6-3.

Vi er også enige i departementets vurdering, og støtter forslaget om at fylkesnemnda bør ha en noe videre adgang til å tildele partsrettigheter til barn under 15 år enn hva tilfellet er i dag.

Foreldres partsrettigheter m.m

Departementet drøfter hvorvidt det skal lovfestes at foreldre med del i foreldreansvaret alltid skal ha partsrettigheter i barnevernssaken.

Bufetat, region øst støtter seg til departementets vurdering og er positive til at det i ny lov foreslås å stille krav til at barneverntjenesten må vurdere om foreldre er part i saken i henhold til forvaltningsloven § 2, også der foreldrene ikke bor sammen.

Bufetat, region øst mener det er også positivt at det presiseres i forslaget til formulering av ny § 12-2 annet ledd at barneverntjenesten skal informere foreldre som har del i foreldreansvaret, om alle vedtak som treffes.

Begrensninger i partenes rett til dokumentinnsyn

Departementet foreslår i ny § 12-5 å regulere partenes rett til dokumentinnsyn og unntak fra innsyn.

Bufetat, region øst støtter departementets vurderinger, og deres forslag til ny § 12-5. Vi mener imidlertid at overskriftens henvisning til unntak for innsyn *for å beskytte barnet* medfører at adgangen til å nekte innsyn dersom dette kan hindre barneverntjenesten i få gjennomført en undersøkelsessak, ikke er tydelig nok. I tillegg mener vi det i forarbeidene bør beskrives nærmere hva som ligger i å *hindre* barneverntjenesten i få gjennomført en undersøkelse.

Høringsnotatets Kapittel 17 – Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt

Bakgrunnen for endringene som er foretatt i reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt uttales primært å ha til hensikt å gjøre taushetspliktreglementet lettere tilgjengelig og enklere å anvende.

Bufetat, region øst er enige med departementet i at det er viktig at regelverket ikke skal oppfattes som et hinder for godt samarbeid mellom barneverntjenesten og andre offentlige tjenester, samtidig som de hensynene som gjør seg gjeldende bak reglementet skal ivaretas. Bufetat, region øst mener i liket med departementet at det ikke er behov for materielle endringer i barnevernets adgang til å formidle opplysninger til andre offentlige organer og helsepersonell. En tydeliggjøring og presiserende bestemmelse vurderes å ivareta behovene som gjør seg gjeldende.

Vi mener imidlertid at forslaget ikke i tilstrekkelig grad tydeliggjør departementets hensikt gjennom de språklige endringene som forslås.

Vi foreslår i likhet med Bufdir at formuleringen som er benyttet i merknaden til bestemmelsen tas inn i lovteksten, herunder at taushetsplikten ikke er til hinder for at opplysninger kan formidles til andre offentlige tjenester for å sikre at barnet gis et best mulig helhetlig tjenestetilbud.

Vi mener imidlertid det er positivt at det tydelig kommer frem at det er barnevernets oppgaver som begrunner unntak fra taushetsplikt, og ikke at andre offentlige tjenester behov for opplysninger begrunner et slikt unntak. Vi mener at en slik formulering kan føre til at bestemmelsen tolkes i for vid forstand og kan føre til en utvidet forståelse av bestemmelsen. Det klare utgangspunktet etter gjeldende rett er at barneverntjenesten har adgang til å viderefremme opplysninger til andre forvaltningsorganer dersom dette fremmer *barnevernets* oppgaver overfor barnet, det å sikre et helhetlig tjenestetilbud er en del av barnevernets oppgave, og bør tydeliggjøres i ny lov.

Eksisterende veileder om *Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsplikten og opplysningsretten* gir gode føringer for innholdet i taushetspliktreglementet. Tilsvarende veileder bør utarbeides i tilknytning til ny barnevernslov.

Departementets øvrige forslag knyttet til taushetspliktreglementet, opplysningsretten og opplysningsplikten støttes i sin helhet.

Høringsnotatets Kapittel 19 – Kommunens og barneverntjenestens ansvar og oppgaver

Kommunens ansvar for å forbygge omsorgssvikt

Departementet er av den oppfatning at det er viktig at ansvaret for det generelle forebyggende arbeid er klart forankret til kommunen som sådan. Det forebyggende arbeidet gjelder ulike tjenester, og ikke bare barneverntjenesten.

Bufetat, region øst er enige at det er viktig å klargjøre rammene for barnevernstjenestens primæroppgaver i ny lov, og at en lovfesting av at det er kommunen som sådan som har ansvaret for det forebyggende arbeidet i kommunen bidrar til å tydeliggjøre også andre tjenesters ansvar for barn og unge i kommunen.

For å tydeliggjøre kommunens ansvar mener vi det er viktig at det i forarbeidene kommer frem at forebygging, i henhold til ny § 15-1, omfatter både den universelle og den selektive forebyggingen. Vi er i tillegg enige med Bufdir i at det bør foretas en gjennomgang av annen relevant særlovgivning, for å sikre at kommunens plikt til forebygging også gjenspeiles i denne lovgivningen.

Barneverntjenestens ansvarsområde

Bufetat, region øst er enig med barnevernslovutvalget i at det er behov for tydeligere grenser mellom barnevernstjenestens og andre tjenester ansvar når et barn har behov for tiltak fra flere tjenester. Risikoen det henvises til på side 323 i høringsnotatet er kjent for Bufetat. Vi opplever stadig at barneverntjenesten får ansvaret for barn og unge som har behov for annen hjelp enn det barneverntjenesten, og også våre institusjoner, har kompetanse eller kapasitet til å ivareta på en forsvarlig måte. Noe som igjen utfordrer vår mulighet til å utføre vår bistandsplikt på en forsvarlig måte. Dette knytter seg både til barn og unge med store psykiske helseutfordringer, og for ungdom som skal gjennomføre straff, for eksempel i form av ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging, jfr. våre innspill i de innledende betraktningene, se side 2.

I ny § 15-3 om *Barneverntjenestens organisering og oppgaver* er det i andre ledd en fremstilling av noen av de oppgavene som ligger til barneverntjenesten. Som nevnt tidligere i vårt høringsinnspill mener vi at det i ny lov bør stilles tydeligere krav til barneverntjenesten om en multisystemisk kartlegging av barns behov, samt en kartlegging av barnets fysiske og psykiske helse. Dette gjelder særlig i forkant av institusjonsplassering, og uavhengig av om det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse eller ikke. Bufetat, region øst mener det med fordel kan fremgå i nytt kapittel 15 i ny barnevernslov et krav om at kommunen skal gjennomføre en kartlegging av barnets behov, og barnets helsesituasjon der det er fattet vedtak om plassering utenfor hjemmet, enten dette er et frivillig hjelpetiltak, etter omsorgsovertakelse eller ved plassering i atferdsinstitusjon. Vi mener Bufetat bør være forpliktet til å bistå med en slik kartlegging,

tilsvarende slik det gjøres etter dagens plassering i atferdsinstitusjon, se våre innspill til høringsnotatets kapittel 20 – *Statlig barnevernsmyndighet*.

For å tydeliggjøre barneverntjenestens ansvarsområde forslås det å innta i ny § 15-4 at «*Barneverntjenesten har ansvar for å gi hjelp, omsorg og beskyttelse når det er nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd*». Avgrensningskriteriet knyttes her til årsaken til barnets hjelpebehov. Bufetat, region øst er enige i at terskelen for å iverksette tiltak ikke skal heves eller at vilkårene for tiltak snevres inn. Vi håper imidlertid at en slik formulering kan bidra til mer bevissthet rundt hva som ligger til barneverntjenesten å ivareta, og hva som ligger til andre tjenester.

Barneverntjenestens samarbeidsplikt

Departementet foreslår flere endringer knyttet til barneverntjenestens samarbeidsplikt, herunder en mer rendyrket samarbeidsplikt for kommunen.

Bufetat, region øst slutter seg til Bufdir sitt innspill til forslaget til ny § 15-6, både når det gjelder kravet til kommunens plikt til å samarbeide med andre, samt behovet for at bestemmelsen om individuell plan fremkommer i en egen hjemmel i loven.

Akuttberedskap

Bufetat, region øst er enige med departementet i at barneverntjenestens ansvar for tilgjengelighet og akuttberedskap lovfestes i ny barnevernslov. Vi mener at tydeliggjøringen i forslaget til ny § 15-3 tredje ledd, sammen med at påtalemyndighetene er gitt vedtakskompetanse i akuttsakene i større grad vil kunne sikre at barn som har behov for umiddelbar hjelp får dette.

For å sikre at det er tydelig hva som kan forventes av kommunene når det gjelder akuttberedskap mener vi det er viktig at det defineres nærmere i den kommende proposisjonen hva som menes med at barneverntjenesten «*skal være tilgjengelig til enhver tid*», i henhold til departementets klargjøring i kapittel 19.6.3 i høringsnotatet.

Plikt til å kontakte politiet ved flytting av barn til sperret adresse

Bufetat, region øst støtter seg til departementets forslag om å innføre en plikt til å kontakte politiet når det er truffet vedtak om at et barn er flyttet til sperret adresse, jfr. ny § 15-7.

Vi mener en slik plikt vil bidra til øke sikkerheten rundt disse barna, blant annet ved at politiet er kjent med hvor barnet bor og kan være raskere på plass hvis det skulle skje noe, og at det kan foretas politifaglige trusselvurderinger og eventuelt iverksettes ytterligere beskyttelses- eller sikkerhetstiltak der dette vurderes som nødvendig.

Høringsnotatets Kapittel 20 – Statlig barnevernsmyndighet

Bufetat, region øst støtter seg til departementets og Barnevernslovutvalgets vurdering av å samle bestemmelsene om ansvar, organisering og finansiering av både statlig og kommunalt barnevern i egne kapitler i ny barnevernslov.

En mer forutsigbar statlig andrelinjetjeneste

Bufetat har en ubetinget plikt til å finne egnet institusjonsplass eller et egnet fosterhjem når kommunen ber om dette. Det presiseres i høringsnotatet at Bufetat ikke kan avslå kommunens forespørsel, verken av økonomiske eller faglige grunner.

Når det gjelder utfordringer knyttet til bistandsplikten viser vi til våre innledende betraktninger under avsnittet om *Utøvelse av en forsvarlig bistandsplikt*, se side 2.

Bufetat, region øst er positive til at det åpnes opp for nærmere å kunne regulere myndighet, oppgaver og organisering av barne-, ungdoms- og familieetaten i forskrift.

Under kapittel 20.2.3.3 i høringsnotatet går departementet nærmere inn på kravet til dokumentasjon. I denne forbindelse viser vi til våre innspill til høringsnotatets 16.4 *Saksbehandlingsregler*, både hva gjelder et behov for et tydeligere krav til dokumentasjon, og vårt forslag om en omformulering av ny § 12-4 slik at bestemmelsen også inkluderer et krav om at barnets stemme skal fremgå av Bufetat sine beslutninger om tiltaksvalg for den enkelte barn.

Under kapittelet om *Bistandsplikten i akuttsaker*, jfr. høringsnotatets kapittel 20.2.3.4 drøftes det hvorvidt Bufetat skal ha siste ordet ved valg av type tiltak ved akutt plasseringer, herunder om barnet skal tilbys plass i beredskapshjem eller akuttinstitusjon. Departementet ber spesifikt om høringsinstansenes syn på hvorvidt det er Bufetat som bør avgjøre valg av type tiltak ved akutt plasseringer.

Bufetat, region øst er av den oppfatning av valg av tiltak ved akutt plassering bør ligge hos oss. I akutte situasjoner har barn et umiddelbart behov for egnet tiltak og vi mener at vår kjennskap til eget tiltaksapparat tilsier at Bufetat bør ha siste ordet. For øvrig slutter vi oss til vurderingen og analysen til Bufdir både hva gjelder hvem som skal ha det siste ordet, deres konklusjon og anbefaling om kommunens egenandeler samt forslaget om å sette en tidsbegrensning på det foreslåtte nivået av egenandeler for akutt plasseringer.

Av høringsnotatet kommer det frem at Bufetat, med hjemmel i ny § 16-3 har adgang til å kartlegge barn i forkant av atferdsplassering, jfr. høringsnotatets side 219. Vi mener at en slik adgang vanskelig kan leses ut fra ordlyden i bestemmelsen. Vi mener at bestemmelsen, slik den er formulert i forslaget, ikke gir en tilstrekkelig hjemmel til en slik kartlegging av barn, og at adgangen til å foreta denne kartleggingen bør komme uttrykkelig frem av lovteksten.

Som nevnt tidligere i vårt høringsinnspill mener vi at Bufetat, for alle institusjonsplasseringer bør ha en plikt til å tilby en nærmere kartlegging av barns behov i forkant av en plassering. En grundig kartlegging av barnets behov mener vi vil kunne minske risikoen for utilsiktede flyttinger for barnet, og være med på å sikre at barn som skal plasseres i institusjon får et forsvarlig tilbud, sett hen til deres individuelle behov. Det bør vurderes om en slik plikt bør fremgå av nytt kapittel 16 i ny barnevernlov.

Om en plikt for kommunen til å foreta kartlegging av barnets behov og situasjon ved plasseringer utenfor hjemmet, samt Bufetats plikt til å tilby dette vises det til våre tidligere innspill under flere av kapitlene i vår høringsuttalelse, og særlig innspill til høringsnotatets kapittel 19 *Kommunens og barnevernstjenestens ansvar og oppgaver*.

Avslutningsvis ønsker vi også å påpeke et behov for oppklaring av Bufetats bistandsplikt og barneverntjenestens adgang til å anmode om plass i et omsorgssenter. Verken i Prop. 73 L (2016-2017)¹⁵ eller i forslaget til ny barnevernslov er det beskrevet nærmere Bufetat sitt ansvar ved en eventuell anmodning om plass i et omsorgssenter. Etter dagens § 4-4 sjette ledd og § 4-14 om valg av plasseringssted etter omsorgsovertakelse åpner loven opp for plassering i omsorgssenter. Tilsvarende adgang er gitt i forslaget til ny §§ 3-2 og 5-3. Bufetat, region øst har i flere tilfeller blitt anmodet av barneverntjenesten om plass i et omsorgssenter. Dette vil være særlig aktuelt for eksempel dersom foreldre til medfølgende barn i mottak er ute av stand til å ivareta omsorgen for barnet, eller ved ankomst av kvoteflyktninger til en kommune, hvor det er behov for en nærmere kartlegging av barnets situasjon før en mer varig plassering.

¹⁵ Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)

Ordlyden i dagens § 2-3 annet ledd bokstav a «plassering utenfor hjemmet» tilsier at Bufetat sin bistandsplikt vil inntre også ved en anmodning om plass i et omsorgssenter. Slik bestemmelsen er formulert i Prop. 73 L¹⁶ og i forslaget til ny lov vil bistandsplikten etter ordlyden avgrenses mot plassering i omsorgssenter. Her foreslås det å formulere at Bufetat skal «*bistå barneverntjenesten med plassering av barn i barnevernsinstitusjon*». Bufetat ber om at det foretas en avklaring på om Bufetats bistandsplikt også inntre ved anmodning om plass i et omsorgssenter, og at dette eventuelt presiseres i lovteksten eller i merknadene til bestemmelsen.

Bufetat, region øst er positive til at adgangen til å plassere barn i omsorgssenter videreføres i ny barnevernlov, også etter omsorgsovertakelse. Vi ønsker imidlertid å bemerke at omsorgssentrenes har en karakter som mer ligner et akutt- og utredningssystem med ivaretagelse av barn i perioden frem til bosetting eller retur, og er ikke ment som et langvarig plasseringsalternativ. Som nevnt tidligere mener vi derfor det er viktig at det i merknadene til ny § 5-3 fremkommer hvilke særskilte tilfeller nemnda kan bestemme at barnet skal bo i et omsorgssenter.

Bufetats finansieringsansvar når en sak behandles i fylkesnemnda

Departementet foreslår at rekkevidden av Bufetats betalingsansvar strammes inn slik at det kommer klart frem at dette gjelder plasser som Bufetat har tilbudt i det enkelte tilfellet.

Bufetat, region øst støtter departementets vurderinger og presisering av innholdet i tredje punktum i § 9-4, jfr. endringsloven av 16. juni 2017 nr. 46, samt videreføringen av denne forståelsen i ny § 16-5 første ledd tredje punktum. Vi mener departementets presisering av bestemmelsen bør fremgå av merknadene til bestemmelsen i den kommende proposisjonen.

Med hilsen

Ingrid Pelin Berg
regiondirektør

Øystein Stokvold
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

¹⁶ Ibid.